

Przedmiotowe Zasady Oceniania z historii w klasach IV – VIII na rok szkolny 2024/2025

– opracowane przez nauczyciela historii Ewę Wajdę

Podstawa prawna

Wymagania edukacyjne formułowane są zgodnie z:

- programem nauczania „Wczoraj i dziś” Program nauczania historii w klasach IV-VIII szkoły podstawowej, zgodnym z założeniami podstawy programowej opracowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, zawartymi w Załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14.02.2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 356) oraz zapisami Ustawy o systemie oświaty (Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, 1954, 1985 i 2169 oraz z 2017 r. poz. 60).
- Rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U.2024.996).
- Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. 2019 nr 373),
- Statutem Szkoły.

1. Ocenianie uczniów na lekcjach historii dotyczy przyswojonej przez ucznia wiedzy, umiejętności, włożonego wysiłku w przygotowanie do zajęć i pracy na lekcjach.
2. Uczeń ma obowiązek systematycznego i czynnego uczestnictwa w procesie uczenia się przez cały okres nauki.
3. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy, nosić podręcznik, potrzebne przybory.
4. Nieprzygotowanie się do lekcji uczeń powinien zgłosić nauczycielowi jeszcze przed rozpoczęciem danej lekcji.
5. W ciągu półrocza uczeń ma prawo do jednokrotnego zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji.
6. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami ustalonymi w kryteriach oceniania.
7. Sprawdziany po każdym dziale tematycznym są zapowiadane przez nauczyciela z tygodniowym wyprzedzeniem i podanym zakresem sprawdzanych umiejętności i wiedzy.
8. Uczeń ma możliwość poprawy ocen (zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły).
9. Jeśli uczeń ma trudności w opanowaniu materiału, ma prawo do pomocy ze strony nauczyciela lub innego ucznia.
10. Wszystkie oceny są jawne.
11. Kartkówki obejmujące treści kształcenia z trzech ostatnich lekcji nie muszą być zapowiadane.
12. Nauczyciel stosuje prawo indywidualizacji procesu oceniania ucznia w szczególnych przypadkach.
13. Przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia.
14. Tryb ustalania śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej, zasady informowania o przewidywanej ocenie klasyfikacyjnej, tryb ustalania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej są realizowane zgodnie z WSO zawartym w Statucie Szkoły.

15. Ogólne zasady sposobu oceniania prac pisemnych.

100% - ocena celująca (6)

90%-99% - ocena bardzo dobra (5)

75%-89% - ocena dobra (4)

50%-74 % - ocena dostateczna (3)

30%-49% - ocena dopuszczająca (2)

0%-29% - ocena niedostateczna (1)

ŚRÓDROCZNE I ROCZNE OCENIANIE UCZNIÓW

1. Ocena śródroczna i roczna będzie ustalana ze wszystkich ocen cząstkowych z uwzględnieniem preferencji ocen ze sprawdzianów i na ocenę śródroczną i roczną uczeń pracuje systematycznie przez całe półrocze /rok.

2. Nie jest możliwe poprawienie oceny śródrocznej i rocznej na wyższą ocenę poprzez jednorazowe zaliczenie dodatkowego sprawdzianu lub poprzez napisanie dodatkowej pracy tuż przed wystawianiem ocen.

3. Ocenę śródroczną i roczną nauczyciel wystawia najpóźniej na tydzień przed klasyfikacją, uzasadniając ją. Nie jest ona średnią arytmetyczną ocen cząstkowych, ale przy jej ustaleniu pod uwagę będzie brany również:

- rozwój ucznia (jakie czyni postępy w danym czasie),
- wkład pracy w stosunku do zdolności.

4. Ocena roczna obejmuje osiągnięcia ucznia z całego roku szkolnego.

5. O zagrożeniu oceną niedostateczną, nauczyciel informuje wychowawcę ucznia i rodziców w terminie wskazanym w Statucie Szkoły.

6. Szczegółowe zasady klasyfikacji śródrocznej i rocznej określone są w WSO.

SPOSOBY INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW O INDYWIDUALNYCH OSIĄGNIĘCIACH:

1. Uczeń jest na bieżąco informowany o otrzymywanych ocenach. Każda ocena jest jawna. Uczeń ma prawo wiedzieć, za co i jaką ocenę otrzymał.
2. Informację o planowanej ocenie klasyfikacyjnej podaje się uczniowi w terminie wskazanym w Statucie Szkoły.
3. Informację o planowanej ocenie niedostatecznej na okres otrzymuje uczeń i jego rodzice w terminie wskazanym w Statucie Szkoły.
4. Rodzice są informowani o osiągnięciach swoich dzieci podczas zebrań ogólnych, które odbywają się w terminach ustalonych przez dyrektora szkoły (wychowawcę).
5. Zarówno uczeń jak i rodzice mają prawo do obejrzenia prac pisemnych oraz ocen cząstkowych w dzienniku.
6. W zależności od potrzeb przeprowadzane są: rozmowy indywidualne, rozmowy telefoniczne, informujące rodziców o postępach i trudnościach w nauce ich dziecka.

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA:

Głównym celem nauczania historii w szkole podstawowej jest przedstawienie uczniom najważniejszych zagadnień historycznych przy jednoczesnym kształtowaniu w nich odpowiednich postaw. Dzięki temu będą oni przygotowani do życia we współczesnym społeczeństwie.

Program nauczania oraz podręcznik muszą być zgodne z podstawą programową oraz innymi rozporządzeniami Ministerstwa Edukacji Narodowej. W przedstawionych poniżej celach zostały ujęte wszystkie cele kształcenia (wymagania ogólne) zapisane w podstawie.

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

I. Chronologia historyczna.

1. Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
2. Posługiwanie się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
3. Obliczanie upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
4. Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo - skutkowych.
5. Dostrzeganie zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłości w rozwoju kulturowym.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

1. Krytyczne analizowanie informacji uzyskanych z różnych źródeł (w tym kartograficznych), próba wyciągania z nich wniosków.
2. Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu map i planów w różnych skalach.
3. Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.
4. Objaśnianie związków przyczynowo - skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.
5. Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.

III. Tworzenie narracji historycznej.

1. Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
2. Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.
3. Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.
4. Tworzenie krótkich i długich wypowiedzi: planu, notatki, rozprawki, prezentacji.

Cele kształcenia – wymagania szczegółowe:

1. Zapoznanie uczniów ze specyfiką przedmiotu historia oraz jego znaczeniem w kształceniu i wychowaniu.
2. Wprowadzenie uczniów w świat pojęć pozwalających na posługiwanie się wiedzą historyczną i chronologią oraz na interpretowanie map historycznych.
3. Wyeksponowanie głównych etapów rozwoju cywilizacji, w tym dziejów społecznych, oraz najważniejszych osiągnięć człowieka.
4. Zaprezentowanie podstawowej wiedzy na temat najważniejszych wydarzeń z historii Polski, Europy i świata.
5. Ukazanie różnych aspektów życia społecznego: kultury, religii, nauki, polityki, ekonomii oraz ich wzajemnych powiązań.
6. Przedstawienie współczesnej rzeczywistości jako rezultatu złożonych procesów historycznych.
7. Prezentacja różnych struktur i systemów społecznych oraz sposobów organizacji pracy na przestrzeni dziejów.
8. Kształcenie umiejętności krytyki różnych źródeł wiedzy oraz selekcjonowania informacji pod względem ważności i wiarygodności.
9. Ukazanie działań i motywów postępowania wybranych postaci historycznych na tle uwarunkowań epoki.
10. Kształtowanie postawy obywatelskiej, motywującej do uczestnictwa w życiu społecznym i publicznym; budzenie szacunku dla państwa oraz poczucia odpowiedzialności za jego losy.
11. Kształcenie umiejętności krytycznego postrzegania działań ludzkich, samodzielnej interpretacji wydarzeń historycznych, wyrażania i uzasadniania własnych sądów i opinii, porównywania oraz wyciągania wniosków.
12. Rozwijanie wyobraźni i ciekawości poznawczej.
13. Ukazanie wpływu działań człowieka na otaczającą go rzeczywistość i środowisko naturalne.
14. Kształcenie zdolności postrzegania procesu dziejowego w kategoriach przyczynowo - skutkowych.
15. Rozwijanie umiejętności zestawiania ze sobą informacji z odrębnych przedmiotów nauczania i dostrzegania łączących je relacji; ukazywanie związków zachodzących między różnymi dziedzinami wiedzy w duchu kształcenia zintegrowanego.

16. Pobudzanie do samodzielnego poszukiwania wiedzy i wykształcenie umiejętności korzystania z różnorodnych źródeł informacji.

Cele wychowania:

1. Rozbudzanie zainteresowania przeszłością, a zwłaszcza dziejami „małej ojczyzny”.
2. Kształtowanie postawy patriotycznej: szacunku dla ojczyzny i dumy z dziedzictwa narodowego.
3. Formowanie tożsamości społecznej i narodowej poprzez rozwijanie poczucia przynależności do rodziny, społeczności lokalnej, grupy etnicznej, narodu, państwa.
4. Uczenie wartości humanistycznych, w szczególności zasad tolerancji i szacunku dla odmiennych kultur, religii oraz dorobku cywilizacyjnego innych narodów.
5. Kształtowanie postawy otwartości w wyrażaniu własnych sądów i opinii.
6. Zaprezentowanie kanonu wartości cywilizacji europejskiej; kształtowanie tożsamości europejskiej.
7. Wychowanie do uczestnictwa w kulturze.
8. Podkreślenie znaczenia pracy dla rozwoju społeczeństw.

KRYTERIA OCENY I METOD SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ:

Ocenianie to nie tylko przekazywanie informacji o postępach ucznia, lecz także informacja zwrotna dla nauczyciela o efektach jego pracy, o konieczności – w razie niepowodzeń uczniów – modyfikacji jego działań w zakresie doboru treści, metod, organizacji zajęć.

Systematycznie oceniane będą różne przejawy aktywności ucznia:

- formy sprawdzające pisemne (sprawdzian, kartkówka);
- projekty edukacyjne i inne formy aktywności intelektualnej / twórczej uczniów;
- prezentacje multimedialne;
- praca na lekcji;

- wypowiedzi ustne na forum klasy;
- aktywność podczas lekcji;
- osiągnięcia ponadstandardowe (udział w konkursach przedmiotowych, projektach, uroczystościach o tematyce historycznej);
- różnorodne działania twórcze, w których uczeń prezentuje swoje pasje i wykorzystuje uzdolnienia.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

Historia

Sprawdzaniu, a następnie ocenianiu podlegają:

- Sprawdziany – (po każdym dziale tematycznym)
- Kartkówki – (średnio 1 raz w miesiącu)
- Odpowiedź – (średnio 2 razy w śródroczu)
- Analiza tekstów źródłowych – (średnio 2 razy w śródroczu)
- Praca na lekcji - krótkie wypowiedzi w czasie lekcji – (na bieżąco)
- Znajomość mapy – (przynajmniej 1 raz w śródroczu)
- Praca dodatkowa – (na bieżąco)
- Udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych

1. Na każdą lekcję uczeń jest zobowiązany przynosić podręcznik, zeszyt przedmiotowy, (Zeszyt Ćwiczeń), przybory szkolne.
2. Sprawdziany obejmują dany dział tematyczny są zapowiedziane przynajmniej tydzień wcześniej.
3. Sprawdzone i ocenione sprawdziany nauczyciel udostępnia uczniom na lekcji, a ich rodzicom w wyznaczonym terminie - godzina konsultacji, zebranie.
4. Prace pisemne oceniane są do dwóch tygodni od ich wykonania.

5. Uczeń nieobecny w szkole w dniu pisania prac klasowych (sprawdzian, kartkówka, mapa), zobowiązany jest do ich napisania w terminie ustalonym przez nauczyciela.
6. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do zajęć lekcyjnych z powodu choroby trwającej dłużej niż 5 dni roboczych, po powrocie z sanatorium czy na skutek wypadków losowych.
7. Po dłuższej usprawiedliwionej nieobecności uczeń ma obowiązek uzupełnić zakres wiadomości. Jednocześnie nie jest zwolniony z bieżącego kontrolowania zdobytej wiedzy i umiejętności.
8. Kartkówki obejmują zakres wiadomości z trzech ostatnich lekcji. Mogą być niezapowiedziane.
9. Odpowiedź - obejmuje materiał z trzech ostatnich lekcji. W przypadku lekcji powtórzeniowej z całego działu.
10. Przez znajomość mapy rozumie się prawidłowe odczytywanie lub zaznaczanie na mapie historycznej m.in. miejsc bitew, granic i obszarów państw.
11. Praca dodatkowa obejmuje twórcze uczestnictwo w lekcji, udzielanie prawidłowych odpowiedzi z zakresu materiału lekcji poprzednich i lekcji bieżącej, wypowiedzi na lekcjach powtórzeniowych, uzasadnianie swojego zdania, wykonywanie samodzielnie zadań w czasie lekcji, umiejętność współpracy w grupie, pisanie prac dodatkowych (np. referaty), wykonywanie pomocy dydaktycznych, wykonywanie dodatkowych zadań np. w Zeszycie Ćwiczeń.
12. Uczeń, który bierze udział w konkursach szkolnych i pozaszkolnych związanych tematycznie z przedmiotem otrzymuje ocenę cząstkową: celujący, bardzo dobry w zależności od wkładu pracy i zdobytych punktów.
13. Jeżeli uczeń uzyska wysoką lokatę w konkursie lub tytuł finalisty otrzymuje celującą ocenę śródroczną/roczną.
14. Ocena śródroczna i roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen bieżących.
15. Niesatysfakcjonującą ocenę bieżącą uczeń może poprawić. Zasady i termin poprawy ustala z nauczycielem.

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej

1. Uczeń ma prawo starać się o uzyskanie wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna zgodnie z warunkami i trybem zapisanym w Statucie Szkoły.

2. Nauczyciel przygotowuje dla ucznia sprawdzian wiedzy i umiejętności uwzględniający wymagania na wskazaną przez ucznia ocenę oraz ustala zasady jego napisania.
3. Uczeń zobowiązany jest do napisania sprawdzianu w wyznaczonym przez nauczyciela terminie.
4. Sprawdzian będzie obejmował wiedzę i umiejętności z całego roku szkolnego. Forma sprawdzania wiedzy i umiejętności to zadania otwarte i zamknięte. Sprawdzeniu podlega chronologia historyczna, analiza i interpretacja historyczna oraz tworzenie narracji historycznej zgodnie z wymaganiami na ocenę, o którą stara się uczeń.
5. Uczeń powinien napisać sprawdzian na 90%, aby uzyskać ocenę wyższą.
6. Ocena uzyskana przez ucznia ze sprawdzianu jest roczną oceną klasyfikacyjną, jednak nie może być niższa niż wystawiona pierwotnie ocena przewidywana.

KRYTERIA OCENIANIA DLA KLAS IV - VIII:

Kryteria oceniania z historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś” (edycja 2023-2025)

Wymagania na poszczególne oceny

Treści podstawy programowej realizowane w śródroczu zapisano kolorem czarnym, pozostałe zapisano pochylą czcionką i kolorem zielonym.

Treści nauczania:					
I. Elementy historii rodzinnej i regionalnej		Uczeń:			
	Ocena dopuszczający	Ocena dostateczny	Ocena dobry	Ocena bardzo dobry	Ocena celujący
1) zbiera informacje na temat historii swojej rodziny, gromadzi pamiątki rodzinne i opowiada o nich	- nazywa członków rodziny, - podaje przykłady pamiątek rodzinnych,	- poprawnie posługuje się terminami: ród, drzewo genealogiczne, - omawia drzewo genealogiczne najbliższej rodziny, - podaje przykład pamiątki i zwyczaju w swojej rodzinie,	- poprawnie posługuje się terminem tradycja rodzinna, - gromadzi pamiątki ze swojego dzieciństwa,	- rozumie korzyści wynikające z poznania swojej historii i historii swojej rodziny,	- sporządza drzewo genealogiczne przodków do czwartego pokolenia
2) poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje	- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: ojczyzna, patriotyzm,	- podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych, - wie, co to jest mała ojczyzna,	- poprawnie posługuje się terminem tradycja, - podaje przykłady regionalnych tradycji,	- poprawnie posługuje się terminem mała ojczyzna; - znajduje informacje na temat swojej małej ojczyzny, - Interesuje się życiem lokalnym,	- wyjaśnia pochodzenie słowa patriota, - wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu,
II. Najważniejsze elementy polskiego dziedzictwa kulturowego		Uczeń:			
1) zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn państwowy), najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie	- wie, które miasto jest stolicą Polski i jakie są polskie symbole narodowe,	- wymienia najważniejsze polskie święta państwowe, - przedstawia polskie symbole narodowe, - przedstawia najważniejsze święta państwowe, - wskazuje na mapie stolicę państwa,	- rozumie, że mamy obowiązek chronić nasze symbole narodowe i okazywać im szacunek,,	- rozumie konieczność zdobywania wiedzy o ojczyźnie, - poprawnie posługuje się terminem Polonia,	- posługując się przykładami, opowiada, jak godło Polski zmieniało się na przestrzeni wieków, - omawia genezę polskich symboli narodowych,
2) wiąże najważniejsze zabytki i symbole kultury polskiej z właściwymi regionami	- wskazuje na mapie region, w którym mieszka,	- wskazuje na mapie stolicę państwa oraz ważne zabytki, które się tam znajdują,	- poprawnie posługuje się terminem region, - wskazuje na mapie główne krainy historyczne Polski oraz największe miasta,	- wymienia przykładowe zabytki i symbole kultury polskiej związane z różnymi regionami Polski, - podaje przykłady dziedzictwa narodowego Polaków,	- tworzy przewodnik po własnym regionie,
III. Refleksja nad historią jako nauką					
Uczeń:					
1) wyjaśnia, na czym polega praca historyka	- potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy, a czym archeolodzy,	-rozdziela pracę historyków i archeologów, - wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki,	- wyjaśnia, po co uczy się historii,	- rozumie wpływ wydarzeń historycznych na teraźniejszość oraz wpływ współczesnych zdarzeń, także z własnego życia, na kształtowanie się przyszłej historii,	- wskazuje przykładowe wydarzenie historyczne oraz jego przyczyny i skutki,

2) wskazuje sposoby mierzenia czasu w historii i posługuje się pojęciami chronologicznymi	- zna różne rodzaje zegarów, - przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych: tysiąclecie, wiek,	- poprawnie posługuje się terminami: chronologia, okres p.n.e. i n.e., - zamienia cyfry arabskie na rzymskie, - określa na podstawie daty rocznej wiek i jego połowę (w odniesieniu do naszej ery). - oblicza czas, który upłynął między wydarzeniami z okresu naszej ery - porządkuje fakty i umieszcza je w czasie,	- wie, w jakim celu i gdzie sporządzono pierwsze kalendarze, - rozumie, jakie znaczenie w poznawaniu i nauce historii ma chronologia, - poprawnie posługuje się terminami: era, epoka historyczna,	- wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery, - podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu, - rozumie, dlaczego inaczej liczymy czas w odniesieniu do okresów przed naszą erą i naszej ery, - na podstawie daty rocznej określa wiek (w odniesieniu do czasów przed naszą erą),	na podstawie daty rocznej określa połowę wieku (w odniesieniu do czasów przed naszą erą), - charakteryzuje główne epoki historyczne i podaje ich ramy czasowe,
3) rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych	- wie, co to jest źródło historyczne,	- dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych, - wie, jakie funkcje pełni muzeum,	- wskazuje różne przykłady materialnych źródeł pisanych i niepisanych, - rozumie znaczenie źródeł historycznych w pracy historyka, podaje konkretne przykłady,	- odczytuje informacje z ilustracji przedstawiającej źródło niepisane, - omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów, - rozumie, dlaczego należy chronić źródła historyczne,	- potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie, - ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych, - wymienia przykłady zabytków, które można zobaczyć w skansenie,
4) odróżnia historię od dziejów legendarnych	- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami historia i legenda,	- potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych,	- rozumie znaczenie historii i legend w poznawaniu przeszłości,	- wskazuje w tekście elementy realne i fikcyjne,	- ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych,

IV. Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej

Uczeń sytuuje w czasie i opowiada o:

1) księciu Mieszku i ceskiej Dobrawie – chrzcie Polski	- wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski,	- zna datę przyjęcia chrztu przez Mieszka I, - powiada, jak wyglądało życie codzienne w państwie Mieszka I, - poprawnie posługuje się terminem Piastowie, - wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”,	- wymienia przyczyny i skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I, - odróżnia źródło historyczne od legendy, - poprawnie posługuje się terminami: Słowianie, poganin, - zna wydarzenia związane z datą 966,	- wymienia najważniejsze plemiona żyjące na ziemiach polskich, - rozumie wpływ chrześcijaństwa na rozwój kultury i państwowości, - wyjaśnia okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka, - przedstawia najważniejsze	- wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich, - charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego, - ocenia przyjęcie chrztu przez Mieszka I,
---	--	---	---	--	--

				konsekwencje przyjęcia chrztu,	
2) Bolesławie Chrobrym - pierwszym królu - i zjeździe w Gnieźnie	- wie, kto to byli św. Wojciech i Bolesław Chrobry, - wie, kto był pierwszym królem Polski,	- zna datę zjazdu w Gnieźnie i koronacji Bolesława Chrobrego, - opowiada o męczeńskiej śmierci św. Wojciecha, - poprawnie posługuje się terminami: relikwie, gród, drużyna; - zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025,	- wskazuje na mapie ziemie przyłączone przez Bolesława Chrobrego do Polski, - wymienia postanowienia zjazdu w Gnieźnie, - poprawnie posługuje się terminami: biskupstwo, arcybiskupstwo, - przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego,	- rozumie znaczenie wykupienia ciała św. Wojciecha przez Bolesława Chrobrego, - podejmuje próbę oceny panowania Bolesława Chrobrego, - zna wydarzenia związane z datami: 1002–1018, - wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego, - wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego,	- wie, kim był w średniowieczu cesarz i co to jest włócznia św. Maurycego, - ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego,
3) Kazimierzu Wielkim - ostatnim z Piastów	- wie, kto to był Kazimierz Wielki, - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: uniwersytet, żak, - wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki”,	- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego, - wie, kto to był Mikołaj Wierzynek, - zna datę założenia Akademii Krakowskiej, - wyjaśnia powiedzenie: Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną,	- wskazuje na mapie ziemie wchodzące w skład państwa Kazimierza Wielkiego na początku jego panowania i przyłączone do Polski przez tego władcę, - wymienia osiągnięcia gospodarcze, polityczne i kulturowe Kazimierza Wielkiego, - wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego, - wyjaśnia cele założenia oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej,	- rozumie znaczenie panowania Kazimierza Wielkiego dla historii Polski i je ocenia, - omawia osiągnięcia gospodarcze, polityczne i kulturowe Kazimierza Wielkiego, - poprawnie posługuje się terminem uczta u Wierzyńka, - opisuje zjazd monarchów w Krakowie, - wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego,	- ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego, - porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego,
4) królowej Jadwidze, Władysławie Jagielle, unii polsko-litewskiej i zwycięstwie grunwaldzkim	- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem Jagiellonowie, - charakteryzuje postać Jadwigi i Władysława Jagiełły, - wie, kim byli Krzyżacy, - zna datę bitwy pod Grunwaldem.	- zna datę zawarcia unii w Krewie, - poprawnie posługuje się terminem unia, - wskazuje na mapie Królestwo Polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego, - zna przebieg bitwy pod Grunwaldem,	- zna herby Wielkiego Księstwa Litewskiego i Królestwa Polskiego, - wymienia przyczyny i skutki unii polsko-litewskiej, - przedstawia okoliczności zawiazania unii polsko-litewskiej,	- zna rodowód królowej Jadwigi i wie, dlaczego zasiadła ona na polskim tronie, - opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów.	- samodzielnie ocenia unię w Krewie, - poprawnie posługuje się terminem Andegawenowie, - omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla Polski i Litwy, - opowiada o przyjęciu

		- odczytuje z planu przebieg bitwy pod Grunwaldem,	- opowiada, jak Krzyżacy założyli swoje państwo. - wskazuje na mapie: Malbork, Gdańsk, Pomorze Gdańskie, Grunwald, - wymienia przyczyny i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami,	- rozumie znaczenie bitwy pod Grunwaldem, - wymienia przyczyny i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami,	przez Władysława Jagiełłę dwóch nagich mieczy przed bitwą, - przedstawia skutki bitwy pod Grunwaldem oraz postanowienie pokoju toruńskiego,
5) Mikołaju Koperniku i krakowskich żakach	- wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik, - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem astronomia,	- opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, - opowiada o życiu krakowskich żaków, - wyjaśnia powiedzenie: wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię,	- wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grób, - opowiada, jakie wykształcenie miał Mikołaj Kopernik, - przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika,	- wyjaśnia, jakie było znaczenie teorii Kopernika dla rozwoju nauki, - poprawnie posługuje się terminem: teoria heliocentryczna, - przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika,	- zna najślawniejszych absolwentów Akademii Krakowskiej, - wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół,
6) Janie Zamoyskim - wodzu i mężu stanu	- wie, które miasto założył Jan Zamoyski,	- wie, kto to był Jan Zamoyski i wymienia jego osiągnięcia, - poprawnie posługuje się terminami: kanclerz, hetman,	- wie, kto był ostatnim królem z dynastii Jagiellonów, - wymienia trzech królów wybranych na polski tron po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów, - poprawnie posługuje się terminem złoty wiek, - wskazuje na mapie Zamość,	- rozumie rolę wybitnej jednostki w dziejach, - wyjaśnia słowa Zamoyskiego: Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie,	- omawia funkcje najważniejszych elementów XVI-wiecznego miasta (na przykładzie Zamościa), - charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego,

<p>7) królu Janie III Sobieskim i innych bohaterach wojen w XVII w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wie, z kim Polska prowadziła wojny w XVII wieku, - zna datę bitwy pod Wiedniem, - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem potop szwedzki, 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, co to była husaria i jak wyglądał husarz, - zna datę rozpoczęcia i zakończenia potopu szwedzkiego, - zna słowa drugiej zwrotki Mazurka Dąbrowskiego, - wskazuje na mapie sąsiadów Rzeczypospolitej, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: potop szwedzki, Lew Lechistanu, - rozumie znaczenie obrony Jasnej Góry w czasach potopu szwedzkiego, - poprawnie posługuje się terminem: wojna podjazdowa, odsiecz wiedeńska, - opisuje wygląd i uzbrojenie husarii, - zna postać Jana III Sobieskiego i innych bohaterów wojen w XVII wieku oraz ich dokonania, 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę bitwy pod Chocimiem, w której dowodził Jan III Sobieski, - rozumie treść drugiej zwrotki Mazurka Dąbrowskiego, - poprawnie posługuje się terminami: husaria, wielki wezyr, - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry, - przedstawia przebieg odsieczy wiedeńskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie ocenia udział wojsk polskich w bitwie pod Wiedniem, - wymienia skutki wojen Rzeczypospolitej w XVII w.,
<p>8) Tadeuszu Kościuszcze i kosynierach spod Raclawic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę dzienną uchwalenia pierwszej polskiej konstytucji, - wie, kto to był Tadeusz Kościuszko, Polski, - wymienia państwa, które dokonały rozbiorów, 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę insurekcji kościuszkowskiej, - wie, co to jest insurekcja i kto to byli kosynierzy, - wie, dlaczego 3 Maja obchodzi się w Polsce święto narodowe, - poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, powstanie, kosynierzy, 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę i przyczyny II rozbioru Polski, - opowiada o bitwie pod Raclawicami, - wie, co to była Konstytucja 3 maja i rozumie jej znaczenie, - zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791 r., 1794, 1795, 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia insurekcję kościuszkowską, - wskazuje jej mocne i słabe strony, - przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia czym był Uniwersał Połaniecki, - wskazuje na mapie rozbiory Polski, - wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej,
<p>9) Janie Henryku Dąbrowskim i Józefie Wybickim oraz polskim hymnie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem hymn państwowy, - wie, kto i kiedy napisał tekst Mazurka Dąbrowskiego, - zna na pamięć pierwszą zwrotkę i refren polskiego hymnu, 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kto to byli: Napoleon Bonaparte, Jan Henryk Dąbrowski, Józef Wybicki, - zna na pamięć polski hymn, - poprawnie posługuje się terminem emigracja, 	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada o powstaniu Legionów Polskich, - opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady, - przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze, 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie Napoleona dla sprawy polskiej, - wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona, - wie, kiedy Mazurek Dąbrowskiego został polskim hymnem narodowym, 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, o jakich wydarzeniach mówią słowa Mazurka Dąbrowskiego, - charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte, - ocenia działania Napoleona w odniesieniu do Polaków,
<p>10) Romualdzie Traugutcie i powstańczym państwie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: zabór rosyjski, Syberia, - wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie, 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, co to były manifestacje patriotyczne i kto brał w nich udział, - wie, kto to był Romuald Traugutt, - poprawnie posługuje się terminami: branka, - zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864, 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, że w 1830 roku wybuchło powstanie listopadowe, - rozumie, dlaczego powstańcy styczniowi podjęli walkę partyzancką, - wymienia przyczyny i skutki powstania styczniowego, 	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada o działaniu państwa podziemnego podczas powstania styczniowego, - jeśli to możliwe, znajduje w swojej okolicy miejsca związane z powstaniem 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia powstanie styczniowe, - wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło,

			- poprawnie posługuje się terminem działalność konspiracyjna,	styczniowym i zna jego lokalnych bohaterów, - poprawnie posługuje się terminami: wojna partyzancka, - opisuje charakter, przebieg i skutki powstania styczniowego,	
11) Marii Skłodowskiej-Curie - laureatce Nagrody Nobla	- wyjaśnia, dlaczego Maria Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji, - wie, z czego zasłynęła Maria Skłodowska-Curie,	- wymienia osiągnięcia Marii Skłodowskiej-Curie, - wymienia, za jakie dokonania Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrodę Nobla,	- kiedy i za co Maria Skłodowska-Curie otrzymała dwukrotnie Nagrodę Nobla,	- ocenia działalność Marii Skłodowskiej-Curie, - poprawnie posługuje się terminami: Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający, - wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla,	- opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej, - zauważa wzrost znaczenia kobiet w rozwoju nauki i kultury w XIX wieku,
12) Józefie Piłsudskim i jego żołnierzach	- zna datę rozpoczęcia I wojny światowej, - wie, kto to był Józef Piłsudski, - wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym,	- wyjaśnia, dlaczego wojnę z lat 1914–1918 nazywamy światową, - wie, kto to był Roman Dmowski, - zna wydarzenia związane z datami: 1914-1918; 11 listopada 1918 r.	- wie, kto to był Józef Haller, - rozumie, dlaczego I wojna światowa była szansą dla Polski na odzyskanie niepodległości, - przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej, - wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego. - poprawnie posługuje się terminem Naczelnik Państwa,	- opowiada o początkach niepodległego państwa polskiego, - poprawnie posługuje się terminem orłęta lwowskie, - wymienia obszary, o które Polacy toczyli walki w latach 1918- 1921 r.,	- ocenia działania Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w czasie I wojny światowej, - opisuje przebieg walk o granice II Rzeczypospolitej,
13) Eugeniuszu Kwiatkowskim i budowie Gdyni	- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: Wolne Miasto Gdańsk, bezrobocie, - wskazuje na mapie Polski Gdynię,	- opowiada o powstaniu portu i miasta Gdyni, - wie, kto to był Eugeniusz Kwiatkowski, - wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”,	- wie, kto to był Władysław Grabski, - rozumie znaczenie powstania Gdyni i COP dla odrodzonej Polski, - wymienia trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego,	- opisuje trudności, z którymi Polacy zmagali się po odzyskaniu niepodległości, - charakteryzuje i wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego,	- ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, - poprawnie posługuje się terminami: minister, eksport, import,
14) „Zośce”, „Alku”, „Rudym” i „Szarych Szeregach”	- zna wydarzenia związane z datą 1 września 1939 r., - opisuje sytuację narodu polskiego	- wie, co to były tajne nauczanie i mały sabotaż, - wie, kto to byli „Rudy”, „Alek”	- wie, co to było Polskie Państwo Podziemne, - wymienia i omawia formy	- rozumie, dlaczego należy czcić pamięć Polaków prześladowanych podczas II	- wyjaśnia na przykładzie harcerzy z Szarych Szeregów, czy bohaterowie

	<p>pod niemiecką okupacją, - wie, co to były obozy koncentracyjne i podaje przykład takiego obozu,</p>	<p>i „Zośka”, - poprawnie posługuje się terminami: Armia Krajowa, Szare Szeregi, - zna wydarzenia związane z datą 1 sierpnia 1944 r.,</p>	<p>represji stosowane przez okupantów względem Polaków oraz sposoby walki Polaków z okupantami, - wie, dlaczego wybuchło powstanie warszawskie, - opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem,</p>	<p>wojny światowej, - jeśli to możliwe, znajduje w swojej okolicy miejsca związane z prześladowaniami ludności polskiej podczas II wojny światowej i zna lokalnych bohaterów tego okresu, - poprawnie posługuje się terminami: Związek Sowiecki, powstanie warszawskie,</p>	<p>II wojny światowej mogą być wzorem dla współczesnych dzieci i młodzieży, - przedstawia przebieg powstania warszawskiego. - charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego,</p>
<p>15) Witoldzie Pileckim – jego powojennych wyborach, Danucie Siedzikównie „Ince”</p>	<p>- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: „żołnierze wyklęci”, - zna datę zakończenia II wojny światowej,</p>	<p>- wie, na czym polegała specyfika władzy komunistów w Polsce, - opowiada o dokonaniach Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki”, - rozwija skrót PRL,</p>	<p>- wyjaśnia określenie „żołnierze wyklęci”, - rozumie pojęcia: Urząd Bezpieczeństwa, komuniści, milicja, - wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej, - opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich,</p>	<p>- rozumie, dlaczego należy czcić pamięć żołnierzy wyklętych, - charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny,</p>	<p>- ocenia działania komunistycznych władz w powojennej Polsce, - wie, kiedy obchodzony jest Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Niezłomnych”,</p>
<p>16) papieżu Janie Pawle II i jego pierwszej pielgrzymce do Polski</p>	<p>- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: papież, - wie, kim był Karol Wojtyła, - podaje miasto, w którym urodził się Karol Wojtyła,</p>	<p>- wie, kiedy wybrano Karola Wojtyłę na papieża, - zna najważniejsze fakty z życia papieża Polaka, - poprawnie posługuje się terminami: papież, teologia, pielgrzymka, - wymienia nazwy kontynentów, które odwiedził Jan Paweł II,</p>	<p>- opowiada o życiu i działalności Jana Pawła II, - wie, co to były obchody tysiąclecia chrztu Polski, - charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu, - charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla chrześcijan,</p>	<p>- rozumie rolę i znaczenie Kościoła katolickiego w powojennej Polsce, - wie, kto to był Stefan Wyszyński, - wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!, - wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego,</p>	<p>- jeśli to możliwe – znajduje w swojej okolicy (regionie) miejsca związane z Janem Pawłem II, - poprawnie posługuje się terminami: konklawe, kardynał, pontyfikat, - wie, dlaczego Stefan Wyszyński nazywany jest Prymasem Tysiąclecia, - charakteryzuje krótką biografię Jana Pawła II,</p>
<p>17) „Solidarności” i jej bohaterach</p>	<p>- wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent,</p>	<p>- zna datę wprowadzenia stanu wojennego. - wie, kto to byli Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski i Jerzy Popiełuszko, - wyjaśnia, dlaczego w 1980 r.</p>	<p>- podaje przyczyny i skutki zawarcia porozumień sierpniowych oraz wprowadzenia stanu wojennego, - dostrzega związek między działalnością Solidarności</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: stan wojenny, Okrągły Stół, - wyjaśnia skutki rozmów Okrągłego Stołu, - rozumie znaczenie</p>	<p>- ocenia wprowadzenie stanu wojennego oraz przemiany, które zaszły w Polsce po 4 czerwca 1989 roku, - wskazuje różnice</p>

		<i>doszło do masowych strajków robotniczych, - opisuje okoliczności zawiazania związku zawodowego „Solidarność”,</i>	<i>a obaleniem komunizmu w Polsce, - zna datę pierwszych częściowo wolnych wyborów parlamentarnych, - zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989, - zna głównych bohaterów „Solidarności” – Lecha Wałęsę i Annę Walentynowicz,</i>	<i>powstania Solidarności dla historii Polski i Europy, - wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego,</i>	<i>polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską,</i>
Treści dodatkowe, nieobowiązkowe, do wyboru przez nauczyciela w porozumieniu z uczniami. Nauczyciel może zaproponować także inną tematykę, ważną dla jego uczniów.					
Uczeń:					
1) Plemiona słowiańskie.	- zna nazwy głównych plemion słowiańskich zamieszkujących ziemie polskie,	- zna pojęcia: plemię, gród,	- potrafi wskazać na mapie tereny w Europie zamieszkałe przez plemiona słowiańskie,	- rozumie rolę i znaczenie grodów,	- potrafi opisać wygląd grodu słowiańskiego i słowiańskiej chaty.
2) Misja Św. Wojciecha. Zakony w Polsce. Rozwój piśmiennictwa i rolnictwa	- wie, kim był św. Wojciech, - potrafi wyjaśnić, czym zajmowali się zakonnicy,	- potrafi opisać tryb życia mnichów,	- zna postacie: św. Benedykta, św. Franciszka, - rozumie pojęcia: reguła, jałmużna,	- rozumie pojęcia: skryba, skrytorium, - wyjaśnia znaczenie działalności zakonów dla rozwoju rolnictwa, nauki i kultury na ziemiach polskich,	- wyjaśnia w jaki sposób działalność benedyktynów przyczyniła się do rozwoju Europy, w tym ziem polskich,
3) Zamki i rycerze. Znaczenie, uzbrojenie, obyczaje	- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: rycerz, fosa, kopia, zamek, - opisuje wygląd średniowiecznego rycerza i zamku, - wie, co to jest herb,	- wie, kto to był paż, giermek i rycerz, - wie, co to są: turniej rycerski, - podaje przykładowe zasady kodeksu rycerskiego, - wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem,	- wyjaśnia pojęcia: herb, turniej, pasowanie na rycerza, - wie, jakie były funkcje poszczególnych elementów średniowiecznego zamku, - charakteryzuje kodeks rycerski.	- rozumie znaczenie kodeksu rycerskiego, - podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie,	- wyjaśnia na przykładzie np. Zawiszy Czarnego, czy średniowieczny rycerz może być wzorem dla współczesnego człowieka, - przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach,
4) Złoty wiek kultury polskiej. Osiągnięcia architektury i sztuki – Wawel	- zna postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, królowej Bony, - rozumie pojęcia: czasy zygmuntofskie, złoty wiek.	- zna ramy chronologiczne złotego wieku w kulturze polskiej,	- zna pojęcie: arrasy, krużganki, Kaplica Zygmuntowska - potrafi przedstawić wkład Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta w rozwój kultury	- na czym polegał wpływ królowej Bony na rozwój kultury polskiej w XVI w.,	- opisać wygląd zamku królewskiego na Wawelu i kaplicy Zygmuntowskiej,

			polskiej w XVI w.		
5) Gdańsk – Polska spichlerzem Europy. Miasto, port, rozwój handlu zbożem	- wie, co to jest spichlerz, port, - wskazuje na mapie miasta w Rzeczypospolitej, gdzie znajdował się port,	- poprawnie posługuje się terminem flis, miasto portowe, szkuta, Żuraw, - wyjaśnia dlaczego Polska bogaciła się na handlu zbożem,	- wymienia i wskazuje na mapie główne miasta portowe w XVI wieku, - wymienia kraje w Europie, gdzie Polska sprzedawała zboże,	- rozumie, dlaczego Polska stała się Spichlerzem Europy,	- ocenia wpływ handlu zbożem na rozwój polskiej gospodarki w XVI wieku,
6) Zygmunt III Waza. Warszawa stolicą Polski	- rozumie pojęcie: stolica,	- potrafi wymienić w kolejności stolice Polski,	- zna postać Zygmunta III Wazy, - zna datę: 1596r.,	- wyjaśnia dlaczego Zygmunt III Waza przeniósł stolicę z Krakowa do Warszawy,	- opisuje rolę i znaczenie państwie polsko-litewskim,
7) Obiady czwartkowe króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Rozkwit kultury za ostatniego króla	- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: obiady czwartkowe, Szkoła Rycerska i Komisja Edukacji Narodowej,	- poprawnie posługuje się terminem mecenas, - rozpoznaje na ilustracji pałac Na Wodzie w Łazienkach Królewskich w Warszawie, - wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października,	- wie, w jakim celu powołano Komisję Edukacji Narodowej, - wie, co to były Szkoła Rycerska i obiady czwartkowe, - wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w dziedzinie kultury, - wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu”,	- przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania, - rozumie znaczenie rozwoju nauki i sztuki,	- opowiada szczegółowo o kulturze epoki stanisławowskiej, np. o dziełach Ignacego Krasickiego lub Marcella Bacciarellego, - wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego,
8) Strajk dzieci we Wrześni. Germanizacja, rusyfikacja	- zna cele rusyfikacji i germanizacji,	- rozumie pojęcia: rusyfikacja, germanizacja, strajk szkolny we Wrześni,	- wyjaśnia przyczyny podjęcia przez władze rosyjskie polityki rusyfikacyjnej oraz przyczyny podjęcia przez władze niemieckie polityki germanizacyjnej,	- przedstawia na przykładach sposoby walki Polaków z rusyfikacją i germanizacją,	- ocenia działalność władz rosyjskich i władz niemieckich wobec Polaków,
9) Bitwa Warszawska - 1920 r.	- zna wydarzenie związane z datą: 15 sierpnia 1920 r., - odpowiada, jaki był wynik Bitwy Warszawskiej,	- rozumie pojęcia: Armia Czerwona, bolszewicy, - powiada o przebiegu Bitwy Warszawskiej,	- poprawnie posługuje się terminami: front, komunizm, bolszewicy, - wymienia przyczyny i skutki wojny Polski z bolszewicką Rosją, - omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej,	- rozumie określenie „Cud nad Wisłą”, - wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką, - wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego,	- wyjaśnia znaczenie Bitwy Warszawskiej dla losów Polski i Europy, - poprawnie posługuje się terminem „cud nad Wisłą”, - charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą”,

**Kryteria oceniania z historii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”.
Wymagania na poszczególne oceny**

Treści podstawy programowej realizowane w śródroczu zapisano kolorem czarnym, pozostałe zapisano pochyłą czcionką i kolorem zielonym.

	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
I. 1)	– wskazuje kontynent, z którego pochodzi człowiek	- rozumie pojęcia: wędrowny i osiadły tryb życia oraz potrafi je wyjaśnić	– rozumie, dlaczego pierwsi ludzie prowadzili najpierw wędrowny, a później osiadły tryb życia	– analizuje wpływ osiadłego trybu życia na zmiany w życiu ludzi na różnych płaszczyznach	– analizuje wpływ warunków geograficznych na życie ludzi i zmiany w nim zachodzące
I. 2) 3) 5)	– wskazuje na mapie Mezopotamię – wymienia trzy osiągnięcia mieszkańców Mezopotamii	- wymienia surowce, z których zaczęto wyrabiać narzędzia - zna najważniejsze rzeki Mezopotamii – rozumie znaczenie słów: politeizm i kodeks	– omawia znaczenie wylewów rzek dla rozwoju rolnictwa; – omawia religię politeistyczną; – uzasadnia nazwę – Żyzny Półksiężyc	– wymienia okoliczności, które wpłynęły na powstanie państwa	– analizuje znaczenie wynalezienia pisma dla funkcjonowania państwa – wskazuje konsekwencje wynalezienia koła
I. 2) 3) 4) 5)	– wie, nad jaką rzeką leży Egipt – rozumie pojęcia: faraon i hieroglify	– wie, dlaczego wylewy Nilu miały wpływ na plony – wie, czym zajmowali się: faraon, pisarze, rzemieślnicy, kupcy, kapłani – wymienia trzy osiągnięcia Egipcjan	– wyjaśnia, dlaczego Egipt był nazywany darem Nilu – rozumie pojęcie monarcha despotyczna - rozumie, dlaczego Egipcjanie mumifikowali zwłoki – wymienia bogów egipskich	– omawia władzę faraona – rozumie znaczenie pisma dla funkcjonowania państwa	– porównuje Egipt z Mezopotamią pod względem wpływu warunków geograficznych na życie mieszkańców – porównuje wynalazki poznanych cywilizacji
I. 2) 3) 5)	– rozumie pojęcia: dekalog, judaizm; wie, w kogo wierzyli Żydzi	– rozumie pojęcia: monoteizm, Jahwe; podaje cechy judaizmu	– wskazuje na związek warunków geograficznych z zajęciami mieszkańców Palestyny; - wskazuje najważniejsze postacie z historii Izraela i wiąże je z wydarzeniami	- opisuje wędrowki i niewolę Żydów	- porównuje cechy judaizmu i chrześcijaństwa, - dostrzega korzenie chrześcijaństwa w judaizmie
I. 2) 5)	- wskazuje po jednym osiągnięciu każdej z cywilizacji Starożytnego Wschodu	- wymienia osiągnięcia pierwszych cywilizacji w Azji	- omawia wpływ warunków geograficznych na powstanie cywilizacji	- omawia znaczenie chińskich wynalazków	- wskazuje wynalazki, które zostały przeniesione z Azji do Europy
I. 1) 2) 3) 4) 5)	– wskazuje położenie poznanych cywilizacji na mapie - potrafi podać co najmniej jedną informację na ich temat	– wymienia zajęcia mieszkańców poznanych państw - wskazuje przykłady politeizmu i monoteizmu	– omawia wpływ warunków geograficznych na życie codzienne ludzi	- wskazuje osiągnięcia omówionych cywilizacji, - potrafi je przyporządkować do danego obszaru, dostrzega ich wpływ	– analizuje wpływ osiągnięć na zachodzące zmiany – potrafi dostrzec różnice między cywilizacjami

				na zachodzące zmiany	w różnych dziedzinach życia
I. 2) 3)	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie polis – wymienia zajęcia Greków 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie starożytną Grecję - rozumie pojęcia: Hellada, Hellenowie, akropol, agora, kolonia 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega i omawia wpływ warunków geograficznych na zajęcia i sposób życia starożytnych Greków 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny powstawania polis; - rozumie przyczyny kolonizacji greckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny wpływów greckich w basenie Morza Śródziemnego
I. 3) 4)	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie demokracja 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia demokrację jako sposób sprawowania rządów 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia urzędników ateńskich oraz ich kompetencje 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice w zadaniach kobiet i mężczyzn oraz obywateli i cudzoziemców 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje współczesną demokrację z demokracją ateńską
I. 3)	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcie politeizm w odniesieniu do wierzeń Greków – wie, gdzie była siedziba bogów greckich – zna co najmniej jednego boga greckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejszych bogów greckich: Zeusa, Posejdona, Hades, Atenę, Afrodytę, Herę, Apolla; – opisuje wygląd bogów greckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – zna sposoby oddawania czci bogom 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim był Homer – wie, kim byli herosi 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać znaczenie religii jako czynnika jednoczącego Greków
I. 3) 5)	<ul style="list-style-type: none"> – wie, gdzie odbywały się igrzyska – wie, jak wyglądał teatr grecki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje dyscypliny sportowe, które były uprawiane w czasie igrzysk; – wie, jak wyglądała praca i stroje aktorów – wie, jaka była geneza teatru 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie sportu w codziennym życiu Greków – wie, w jaki sposób nagradzano zwycięzców 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym różni się tragedia od komedii – wymienia twórców tragedii i komedii 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, dlaczego igrzyska i teatr były czynnikami integrującymi Greków
I. 2) 3) 5)	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać budynek wzniesiony przez Greków – rozumie pojęcie filozofia – wie, jak wyglądało pismo greckie 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, jak wyglądało pismo greckie – rozumie znaczenie pisma dla rozwoju nauki – wymienia greckich filozofów – 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje nauki, które rozwinęły się w Grecji – rozróżnia porządki architektoniczne – wie, czym zajmowali się filozofowie – zna dokonania Homera 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje osiągnięcia Greków z osiągnięciami dotychczas poznanych cywilizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega integrujący charakter sztuki i nauki greckiej
I. 2) 3) 4)	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać Rzym na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kiedy Rzym stał się republiką 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rzymskie urzędy 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje republikę rzymską 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny walk

	– zna pojęcie republika	- zna zasady funkcjonowania republiki - wie, jak byli ubrani urzędnicy rzymscy	– wskazuje kompetencje urzędników rzymskich	z demokracją ateńską	plebejuszy z patrycjuszami
I. 2) 3) 4)	– potrafi pokazać Imperium Rzymskie na mapie – wie skąd się brali niewolnicy	– rozumie pojęcie romanizacja – wie, kim był Gajusz Juliusz Cezar – omawia położenie niewolników	– wskazuje przyczyny rzymskich podbojów – wie, jaki był wpływ Rzymian na podbite prowincje – wie, kiedy upadła republika	- rozumie, dlaczego doszło do upadku republiki - wskazuje efekty podbojów rzymskich i upadku republiki	– omawia różnice między republiką a cesarstwem
I. 3) 5)	- rozumie pojęcia: akwedukt, łuk triumfalny, gladiator - omawia religię Rzymian	– wymienia bogów rzymskich; – wskazuje osiągnięcia Rzymian w budownictwie; – potrafi wyjaśnić powiedzenie: „Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.”	– opowiada o edukacji rzymskiej – wymienia rzymskich twórców	– wyjaśnia wpływ Greków na kulturę rzymską - uzasadnia, że państwo rzymskie było krajem wielu religii	– dostrzega wpływ osiągnięć Rzymian na współczesny świat
I. 3) 5)	– wie, gdzie i kiedy narodziło się chrześcijaństwo – wie, kim był Jezus Chrystus – rozumie pojęcie chrześcijaństwo	– wie, gdzie i kiedy narodziło się chrześcijaństwo – omawia założenia chrześcijaństwa – omawia rozwój chrześcijaństwa – rozumie pojęcia: barbarzyńcy, tolerancja religijna	– wie, jak wyglądało życie pierwszych chrześcijan – rozumie przyczyny prześladowań chrześcijan – wskazuje przyczyny słabości Imperium Rzymskiego	– zna datę upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie – wskazuje przyczyny upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie	– analizuje przyczyny rozwoju chrześcijaństwa
I. 2) 3) 4) 5)	– potrafi wskazać na mapie Rzym – wymienia różne formy sprawowania władzy – wie, kim byli Jezus Chrystus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August, – wie, kiedy upadło Cesarstwo Rzymskie na Zachodzie	– umiejscawia w czasie powstanie i upadek Rzymu – opisuje różne formy ustrojowe – wymienia osiągnięcia Rzymian w różnych dziedzinach	– opisuje życie pierwszych chrześcijan – opisuje rzymską edukację	– porównuje różne formy ustrojowe – przedstawia przyczyny i skutki podbojów rzymskich	– dostrzega wpływy greckie na kulturę rzymską
II. 2), III. 3)	- wskazuje Bizancjum na mapie	– rozumie pojęcia: cesarstwo	– wskazuje różnice między	– podaje argumenty	– omawia współczesne

	- wie, jak wygląda mozaika	<ul style="list-style-type: none"> wschodnie, schizma wschodnia - wymienia działania cesarza Justyniana - wskazuje osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i architektury 	<ul style="list-style-type: none"> cesarstwem wschodnim a zachodnim - zna konsekwencje schizmy wschodniej - rozumie znaczenie Bizancjum dla zachowania dorobku 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadniające przydomek cesarza Justyniana - wskazuje działania, które miały pomóc w odbudowaniu 	konsekwencje schizmy wschodniej
II. 1)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Półwysep Arabski - wie, kim był Mahomet 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: islam, Koran, muzułmanin, arabeska - wie, w którym wieku powstał islam - wymienia założenia islamu; - wskazuje ziemie podbite przez Arabów 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie roku 622 - wymienia filary islamu - omawia politykę Arabów na podbitych terenach 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, jakie znaczenie mieli Arabowie w przekazaniu potomnym dorobku starożytnych Greków 	- rozumie znaczenie handlu i wojen arabskich dla rozprzestrzeniania się osiągnięć innych kultur
III.	- wie kto to jest król, cesarz, papież	- opisuje władzę króla i cesarza we wczesnym średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi scharakteryzować sytuację panującą we wczesno-średniowiecznym Kościele - opisuje relacje między cesarstwem a papieżem w średniowiecznej Europie 	- opisuje relacje między cesarstwem a papieżem w średniowiecznej Europie	- przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w.
IV. 1) 3)	- wie, kto mógł zostać rycerzem, przedstawia zadania rycerza	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada, na czym polegał system lenny - przedstawia drogę od pańia do rycerza oraz zadania związane z poszczególnymi stopniami - rozumie pojęcia: wasal, senior, lenno - opowiada o zamku i jego roli jako siedziby możnowładcy 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcie immunitet; - opowiada o ceremonii nadawania lenna - wie, na czym polegała kultura rycerska 	- rozumie przyczyny i skutki powstania systemu lennego	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę króla w systemie lennym; - rozumie, jaki wpływ miał system lenny na pozycję króla i sytuację wewnętrzną w państwie

IV. 1) 2)	<ul style="list-style-type: none"> - wie jak wyglądało życie na wsi średniowiecznej - dostrzega różnice między panem a poddanymi 	<ul style="list-style-type: none"> - zna narzędzia używane do pracy na roli w okresie średniowiecza - dostrzega różnice między panem a poddanymi 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, na czym polegało osadnictwo - wymienia obowiązki chłopów i pana - wskazuje nowe sposoby uprawiania ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie osadnictwa dla właściciela ziemi - rozumie znaczenie pogody dla życia na wsi 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie wpływ nowych metod uprawiania ziemi i nowych narzędzi na życie mieszkańców wsi
IV. 1) 2) 3)	<ul style="list-style-type: none"> - wie, czym zajmowali się mieszkańcy miast - potrafi opisać wygląd średniowiecznego miasta 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, jakie grupy społeczne mieszkały w średniowiecznych miastach - rozumie pojęcia: cech, mistrz, czeladnik; - wymienia funkcje miast 	<ul style="list-style-type: none"> - opowiada o procesie lokowania miasta i jego cechach - rozumie, jakie znaczenie miały cechy 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, dlaczego właściciele ziemi dążyli do lokowania miast - opisuje samorząd miasta w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podobieństwa i różnice między miastem współczesnym a średniowiecznym
IV. 3) 4)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia style architektoniczne średniowiecza - wie, co się działo na uniwersytecie - wie, czym się zajmowali zakonnicy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady średniowiecznych zakonów - wie, gdzie powstał pierwszy zakon, zna jego założyciela; - rozumie zasadę „Módl się i pracuj” 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najstarsze uniwersytety - rozumie rolę uniwersytetu; - wie, czym zajmowali się dominikanie i franciszkanie 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie wpływ duchowieństwa i chrześcijaństwa na życie w średniowiecznej Europie 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje rolę zakonów w średniowieczu i we współczesności
V. 1) 2)	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kim był Mieszko I - wie, kiedy Polska przyjęła chrzest 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia największe plemiona zamieszkujące ziemie polskie - opowiada o tworzeniu państwa polskiego - opowiada o przyjęciu chrztu 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kiedy była bitwa pod Cedynią - rozumie znaczenie podbojów dla tworzenia państwa Mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje zmiany spowodowane przez chrzest w kontekście międzynarodowego położenia Polski
V. 3)	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kto był następcą Mieszka I - wie, kim był św. Wojciech 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kto i kiedy brał udział w zjeździe gnieźnieńskim - opowiada o misji biskupa Wojciecha - wie, z kim Bolesław Chrobry toczył wojny i zna rezultat tych wojen 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, w którym roku Bolesław Chrobry został królem i kiedy był zjazd w Gnieźnie - wskazuje przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie powołania pierwszego arcybiskupstwa na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, jak koronacja wpłynęła na sytuację Polski w Europie

V. 3)	<ul style="list-style-type: none"> – wie, jaka dynastia sprawowała rządy w średniowiecznej Polsce; – wie, kim był Mieszko II 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia problemy Polski w I połowie XI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny problemów Polski w XI w. - wskazuje działania mające na celu poprawę sytuacji Polski podejmowane przez kolejnych władców 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny problemów wewnętrznych państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skutki koronacji Bolesława Śmiałego i zamordowania biskupa Stanisława
V.)	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto i kiedy podzielił Polskę na dzielnice – wskazuje na mapie Polskę w XII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, na czym polegał konflikt Bolesława i Zbigniewa 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, dlaczego obrona Głogowa przeszła do legendy – omawia działania Bolesława Krzywoustego 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki testamentu Bolesława Krzywoustego – rozumie znaczenie konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje znaczenie podboju Pomorza
V. 5)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia grupy społeczne w Polsce średniowiecznej – wie, jakie były zajęcia wojów 	<ul style="list-style-type: none"> – zna pojęcia: możnowładca, wojowie, duchowieństwo – opisuje życie na wsi, w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różnice występujące między poszczególnymi stanami 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wpływ chrześcijaństwa na funkcjonowanie państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, jakie znaczenie miały powinności poszczególnych grup społecznych dla funkcjonowania państwa
VI. 1) 2) 3)	<ul style="list-style-type: none"> – wie, co oznaczał podział Polski na dzielnice – rozumie pojęcia: Krzyżacy, Mongołowie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna sąsiadów Polski w okresie rozbitcia dzielnicowego – wie, z kim walczyli Polacy w okresie rozbitcia dzielnicowego, i zna efekty tych walk 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jaki sposób układały się stosunki z sąsiadami Polski w okresie rozbitcia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skutki stosunków Polski z sąsiadami; – omawia przyczyny zaproszenia Krzyżaków do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skutki rozbitcia dzielnicowego na różnych płaszczyznach
VI. 3)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia stany w społeczeństwie polskim; – wie, na czym polegała kolonizacja – zna pojęcie trójpolówka 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o procesie kolonizacji na prawie niemieckim – wymienia zajęcia różnych stanów 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie zmian w rolnictwie dla życia ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje znaczenie kolonizacji dla rozwoju gospodarczego – wskazuje, w jaki sposób kształtował się samorząd na wsi, a jak w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, w jaki sposób ukształtowały się poszczególne grupy społeczne w Polsce
VI. 4)	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto i kiedy zjednoczył ziemie polskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kolejnych władców Polski – wie, kiedy Polska utraciła Pomorze Gdańskie – wskazuje wydarzenie uznawane za zakończenie rozbitcia 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny zjednoczenia ziem polskich, – rozumie znaczenie utraty Pomorza – opowiada o próbach odzyskania utraconych ziem 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje rolę Kościoła w zjednoczeniu ziem polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie zjednoczenia ziem polskich dla zmiany położenia międzynarodowego Polski

		<i>dzielnicowego</i>			
<i>VII. 1) 2)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kto był ostatnim królem Polski z dynastii Piastów – rozumie powiedzenie „Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną.” 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia działania Kazimierza Wielkiego w różnych dziedzinach – wie, kiedy została utworzona Akademia Krakowska 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia działania Kazimierza Wielkiego w różnych dziedzinach; – wie, kiedy została utworzona Akademia Krakowska 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie pokoju z Krzyżakami i Czechami dla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami – wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów
<i>VII. 3) 4) 5)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, z kim Polska zawarła unię w XIV w. – wie, kim byli: Jadwiga i Władysław Jagiełło – zna nazwę dynastii, która rządziła Polską od 1385 roku 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o zawarciu unii Polski z Węgrami i Litwą – opowiada o chrzcie Litwy i tzw. wielkiej wojnie z Krzyżakami – wie, dlaczego doszło do wojny z Krzyżakami w 1409 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie przyczyny zawarcia przez Polskę unii z Litwą – wie, dlaczego doszło do wielkiej wojny z Krzyżakami – zna postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie przywileju koszyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem unii
<i>VII. 4) 5)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim byli: Władysław Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk – wie, kiedy Polska odzyskała Pomorze Gdańskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, jakie były efekty drugiego pokoju toruńskiego – zna powody rozpadu unii polsko-węgierskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o wojnie trzynastoletniej – wie, w których państwach zasiadali na tronach władcy z dynastii Jagiellonów; 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie odzyskania Gdańska dla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny wzrostu potęgi Jagiellonów
<i>VII. 5)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, z jakich izb składał się sejm i kto w nim zasiadał; – rozumie pojęcie szlachta 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: przywilej, sejm walny, konstytucja nihil novi, elekcja; – wie, na czym polegała monarchia stanowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy zebrał się pierwszy polski sejm; – opowiada o kształtowaniu się monarchii stanowej; – opowiada o powstawaniu 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie okoliczności nadawania przywilejów, wskazuje ich konsekwencje; – wymienia treść 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia funkcjonowanie monarchii stanowej, dostrzega różnice między monarchią

Kryteria oceniania z historii dla klasy 6 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

Odniesienie do podstawy programowej	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
VIII. 1) 2)	<ul style="list-style-type: none"> zna datę: 1492; zna dokonania Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana; 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie: jedwabny szlak; wyjaśnia pochodzenie terminu Indianie; zna sylwetki i dokonania Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie trasy podróży K. Kolumba, V. da Gamy, F. Magellana zna znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana wymienia przyczyny odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie wprowadzenia nowego typu statków dla odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sposoby podróżowania na przestrzeni wieków, dostrzega znaczenie zmian
VIII. 1) 2)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Nowy Świat, kolonia; wymienia państwa, które były najważniejszymi kolonizatorami; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki gospodarcze, społeczne i polityczne odkryć geograficznych; wymienia rośliny przywiezione do Europy przez odkrywców 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o dokonaniach Inków i Azteków 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie zmiany, które zaszły w Europie i Nowym Świecie w wyniku odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie zmian wprowadzonych przez odkrywców na podbitych terenach, wskazuje ich pozytywy i negatywy
IX. 1)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: renesans, odrodzenie, człowiek renesansu; wskazuje na mapie Włochy 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie termin humanizm; wymienia najwybitniejszych twórców włoskiego renesansu; 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny narodzin renesansu we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> na wybranym przykładzie omawia cechy sztuki renesansowej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sztukę renesansu i średniowiecza; wskazuje podobieństwa między sztuką renesansu i starożytności
IX. 2)	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wskazać datę początku reformacji; wskazuje na mapie państwa, w których doszło do reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> zna dokonania Marcina Lutra i Jana Kalwina i działania Henryka VIII związane z reformacją; rozumie pojęcie tolerancji religijnej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny reformacji; przedstawia skutki reformacji; opisuje wojny religijne oraz ich skutki 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega i wymienia różnice pomiędzy katolicyzmem i protestantyzmem; dostrzega różnorodność przyczyn reformacji i różny jej przebieg w zależności od państwa 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny wojen religijnych; wskazuje zmiany, które zaszły w Europie w związku z reformacją
IX. 3)	<ul style="list-style-type: none"> wie, gdzie odbył się sobór reformujący Kościół; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: sobór, jezuita, kontrreformacja, reforma katolicka zna najważniejsze postanowienia soboru trydenckiego; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany, które nastąpiły w Kościele katolickim po soborze przedstawia działalność sądów kościelnych i jezuitów 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie skutki dwóch reform chrześcijaństwa; omawia wpływ reform na zmiany w funkcjonowaniu Kościoła 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sytuację w Kościele katolickim przed soborem i po jego reformach

IX. 4)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów; 	<ul style="list-style-type: none"> zna datę hołdu pruskiego rozumie określenie: hołd pruski; 	<ul style="list-style-type: none"> wie, w jaki sposób doszło do likwidacji państwa zakonnego; zna postanowienia traktatu pokojowego zawartego w Krakowie w 1525 roku 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i rozumie przyczyny wojen z państwem moskiewskim 	<ul style="list-style-type: none"> omawia położenie międzynarodowe Polski za ostatnich Jagiellonów
IX. 5)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie, dlaczego Polskę nazywano spichlerzem Europy; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: import, eksport, folwark, pańszczyzna, spichlerz; wie, dlaczego w Rzeczypospolitej rozwinęła się produkcja zboża i handel tym towarem; 	<ul style="list-style-type: none"> zna sposoby, za pomocą których szlachta powiększała folwarki, dostrzec wpływ odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego i Gdańska na rozwój gospodarczy państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi scharakteryzować gospodarkę państwa polsko-litewskiego wyjaśnia znaczenie Gdańska w państwie polsko-litewskim; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje mocne i słabe strony gospodarki państwa polsko-litewskiego w XV i XVI w.;
IX. 6)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje najważniejsze zmiany dokonane na Wawelu w okresie rządów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta; 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wygląd kaplicy Zygmuntowskiej i ratusza w Poznaniu; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia największe zabytki polskiego renesansu, w tym we własnym regionie; wskazuje cechy charakterystyczne architektury renesansu na przykładzie ratusza w Poznaniu; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze zmiany dokonane na Wawelu w okresie rządów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzuje system edukacji na ziemiach polskich w okresie renesansu;
IX. 7)	<ul style="list-style-type: none"> wiąże postać Zygmunta Augusta z unią w Lublinie; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów; wie, kiedy doszło do zawarcia unii realnej; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia unii lubelskiej zna przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; wymienia i rozumie skutki unii; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie różne oceny unii ze strony Polaków i Litwinów; 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje charakter unii realnej i unii personalnej; ocenia zawarcie unii z perspektywy polityki zagranicznej i wewnętrznej
X. 1)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narody zamieszkujące Rzeczpospolitą; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie: konfederacja warszawska,; zna datę podpisania tego dokumentu; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie tereny zamieszkane przez Polaków, Litwinów, Rusinów, Niemców; wie, dlaczego w Rzeczypospolitej mieszkało wiele mniejszości narodowych; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny i skutki tolerancji religijnej; omawia znaczenie konfederacji warszawskiej dla tolerancji religijnej 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia rozwój tolerancji religijnej w Polsce;
X. 2)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: wolna elekcja, sejm elekcyjny; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady wolnej elekcji; rozumie pojęcia: artykuły 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie artykułów henrykowskich i pacta conventa 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega wady i zalety elekcyjnego wyboru władcy; 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje monarchię elekcyjną z monarchią

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dwóch pierwszych władców elekcyjnych 	<p>henrykowskie, pacta conventa;</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, gdzie odbywały się wolne elekcje; 	<p>dla ograniczenia władzy królewskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie propagandy w czasie wolnej elekcji; 		<p>dziedziczną;</p>
XI. 1)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie państwo, z którym Polska zawarła unię personalną z chwilą powołania na tron Zygmunta III Wazy; 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jak zakończyła się unia personalna Polski i Szwecji; zna okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez dynastię Wazów; wskazuje na mapie zmiany granicy po pokoju polanowskim; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny i skutki interwencji polskiej w Rosji; 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega i omawia konsekwencje unii ze Szwecją; 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje pozycję międzynarodową Rzeczypospolitej za rządów Zygmunta III Wazy;
XI. 2) 4)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Kozacy, rejestr kozacki; zna postać Bohdana Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg powstania kozackiego; wskazuje na mapie bitwy, które stoczono podczas powstania; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny wybuchu powstania kozackiego 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie ugody w Perejasławiu; zna skutki rozejmu w Andruszowie; 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny sukcesu powstania; wskazuje przyczyny i skutki zbliżenia się Kozaków i Rosji
XI. 1) 3) 4)	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia: potop, hetman; wie, co wydarzyło się w 1655 i w 1660 roku 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg wojen polsko-szwedzkich; omawia postanowienia pokoju w Oliwie; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny konfliktu między Polską a Szwecją; rozumie znaczenie udanej obrony Jasnej Góry; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie pokoju w Oliwie dla stosunków polsko-szwedzkich; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie dążenie do opanowania Bałtyku przez państwa nad nim leżące;
XI. 1) 4)	<ul style="list-style-type: none"> zna sylwetkę i dokonania Jana III Sobieskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg wojen polsko-tureckich rozumie pojęcia: haracz, odsiecz wiedeńska; wskazuje na mapie miejsca bitew z Turkami, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny wojen polsko-tureckich; wie, kiedy miały miejsce bitwy pod Chocimiem i pod Wiedniem oraz jaki był ich rezultat; rozumie znaczenie bitwy pod Wiedniem 	<ul style="list-style-type: none"> omawia okoliczności, w których Polacy ruszyli na odsiecz Wiedniowi; rozumie znaczenie odsieczy dla pozycji Polski w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Jana III Sobieskiego nazywano „Lwem Lechistanu”;
XI. 5)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady sztuki barokowej w architekturze, malarstwie i rzeźbie; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy sztuki barokowej; wyjaśnia pojęcia: barok, 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie sztuki baroku dla Kościoła katolickiego; omawia początki nietolerancji religijnej w Polsce, wskazuje jej przyczyny; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie przyczyny różnic pomiędzy kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej;
XI. 1)	<ul style="list-style-type: none"> zna postać: Ludwika XIV; rozumie pojęcie: absolutyzm, monarchia parlamentarna; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie: monarchia absolutna; wyjaśnia, jaką rolę w absolutyzmie odgrywał 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze skutki rządów Ludwika XIV; zna organizację parlamentu angielskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzuje absolutyzm Ludwika XIV; przedstawia postacie i wydarzenia związane 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje monarchię absolutną we Francji i parlamentarną w Anglii,

		<ul style="list-style-type: none"> monarcha; • wyjaśnia, czym charakteryzowała się angielska monarchia parlamentarna; 		z kształtowaniem się monarchii parlamentarnej w Anglii;	
XII. 2)	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: „stulecie świateł”, Wielka Encyklopedia Francuska, manufaktura, trójpodział władz, absolutyzm oświecony; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy kultury oświecenia, umieszcza ten okres na osi czasu; 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia koncepcję trójpodziału władz Monteskiusza; 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje absolutyzm oświecony i dostrzega jego wpływ na funkcjonowanie państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie oświecenia dla postrzegania świata;
XII. 3)	<ul style="list-style-type: none"> • zna wynalazki oświecenia; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wynalazki oświecenia; 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie wprowadzenia obowiązkowego szkolnictwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje reformy oświecenia na przykładzie wybranego państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, jak idee i reformy oświecenia zmieniły życie ludzi w państwach Europy;
XIII.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>rozumie pojęcia: czasy saskie;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>przedstawia plany polityczne władcy Saksonii po elekcji na króla Rzeczypospolitej;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnia przyczyny konfliktu między szlachtą a królem Augustem II;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnia, na czym polegała szkodliwość działań podejmowanych w czasie trzeciej wojny północnej przez Augusta II i Stanisława Leszczyńskiego;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>scharakteryzuje sytuację polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturalną Rzeczypospolitej w czasach Augusta III;</i> • <i>ocenia czasy saskie,</i>
XIV. 1) 2)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wie, że Polacy walczyli o niepodległość USA;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wymienia Polaków walczących o niepodległość USA;</i> • <i>rozumie, dlaczego Kościuszko i Pułaski są bohaterami dla Amerykanów;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wskazuje przyczyny i skutki wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych;</i> • <i>omawia system sprawowania władzy w Stanach Zjednoczonych;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wskazuje różnice w systemie sprawowania władzy w państwach europejskich i w Stanach Zjednoczonych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>uzasadnia, dlaczego Stany Zjednoczone były pierwszym krajem, który wprowadził idee oświecenia w praktyce</i>
XV.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>rozumie pojęcia: stan trzeci, Bastylia;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wymienia stany społeczne we Francji rządzonej przez Ludwika XVI, omawia ich rolę w państwie;</i> • <i>wie, kiedy we Francji: wybuchła rewolucja,;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wymienia przyczyny rewolucji we Francji;</i> • <i>przedstawia skutki rewolucji we Francji;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>rozumie i przedstawia zmiany społeczne, jakie zaszły we Francji podczas rewolucji;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>omawia wpływ idei oświecenia na rewolucję we Francji;</i> • <i>ocenia skutki rewolucji;</i>
XVI. 1)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>zna postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wymienia reformy wprowadzone przez Poniatowskiego;</i> • <i>opisuje zmiany w Warszawie, zna najważniejsze budynki wzniesione w okresie rządów Stanisława Augusta;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>zna przyczyny utworzenia Komisji Edukacji Narodowej;</i> • <i>scharakteryzuje zmiany wprowadzone w systemie edukacji przez Komisję Edukacji Narodowej;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>przedstawia najważniejsze dokonania polskiego teatru, literatury, architektury, malarstwa i rzeźby w epoce oświecenia;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>charakteryzuje sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej w czasach stanisławowskich;</i> • <i>ocenia czasy stanisławowskie;</i>

XVI. 2)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Sejm Wielki, Konstytucja 3 maja,; 	<ul style="list-style-type: none"> wie, kiedy zwołano sejm i uchwalono konstytucję; przedstawia stronnictwa sejmowe i ich poglądy; omawia postanowienia Konstytucji 3 maja; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia reformy Sejmu Wielkiego i postanowienia Konstytucji 3 maja; omawia wpływ konstytucji na funkcjonowanie państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzuje sytuację polityczną Rzeczypospolitej w przededniu Sejmu Wielkiego; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja jako próby ratowania Rzeczypospolitej; porównuje założenia ustrojowe Rzeczypospolitej i Stanów Zjednoczonych zapisane w konstytucjach tych krajów
XVI. 3)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: konfederacja targowicka; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie: targowica; opowiada o konfederacji targowickiej; zna postać: Tadeusza Rejtana i Józefa Poniatowskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności wybuchu wojny w obronie Konstytucji 3 maja; rozumie przyczyny i skutki konfederacji targowickiej; wskazuje znaczenie II rozbioru dla sytuacji gospodarczej Rzeczypospolitej; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do ogłoszenia konfederacji targowickiej; omawia wpływ Rosji na sytuację w Rzeczypospolitej, omawia znaczenie konfederacji targowickiej dla II rozbioru; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia postawę magnatów, którzy ogłosili konfederację targowicką; przedstawia okoliczności zwołania i przebieg sejmów w Grodnie; ocenia postawę i działalność króla Stanisława Augusta Poniatowskiego;
XVI. 4)	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: czasy stanisławowskie : obiady czwartkowe; 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje Łazienki Królewskie w Warszawie; wymienia zabytki architektury oświeceniowej w Polsce, w tym we własnym regionie; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie: klasycyzm; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje główne cechy architektury klasycystycznej na przykładzie pałacu Na Wodzie;; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia czasy stanisławowskie;
XVII. 1)	<ul style="list-style-type: none"> wie, kiedy doszło do I, II i III rozbioru Rzeczypospolitej; rozumie pojęcia: uniwersał połaniecki, insurekcja, kosynierzy; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie ziemie odebrane Rzeczypospolitej w wyniku I, II i III rozbioru; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny i skutki rozbiorów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje obszary odebrane Rzeczypospolitej w wyniku rozbiorów; 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje różne postawy wobec prób ocalenia niepodległości Rzeczypospolitej;
XVII. 2)	<ul style="list-style-type: none"> wie, kiedy doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego; rozumie pojęcia: insurekcja, kosynierzy; 	<ul style="list-style-type: none"> zna postacie Tadeusza Kościuszki i Jana Kilińskiego; opowiada o przebiegu powstania kościuszkowskiego; wymienia główne bitwy insurekcji; 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje obszary odebrane Rzeczypospolitej w wyniku rozbiorów; rozumie znaczenie uniwersału połanieckiego; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia szanse na powodzenie powstania kościuszkowskiego;
XVII. 3)	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie: przyczyny wewnętrzna i przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela przyczyny wewnętrzna i przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny wewnętrzna i przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wpływy państw ościennych i przejmowanie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje różne postawy wobec prób ocalenia

	<i>zewnątrzne;</i>	<i>zewnątrzne upadku Rzeczypospolitej;</i>	<i>zewnątrzne upadku Rzeczypospolitej;</i>	<i>przez nie kontroli nad Rzeczpospolitą;</i>	<i>niepodległości Rzeczypospolitej;</i>
<i>XVIII. 1)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • zna postać: Napoleona Bonapartego; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ wojen napoleońskich na pozycję Francji w Europie; • wymienia państwa, które walczyły z Bonapartem, wskazuje te, które pokonał; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działalność Napoleona w okresie konsulatu; 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jak zmieniło się nastawienie części społeczeństwa francuskiego do polityki podbojów Napoleona; • wyjaśnia, z czego wynikało negatywne nastawienie do Napoleona wśród innych narodów europejskich; 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega zmiany w Europie zachodzące pod wpływem podbojów Napoleona; • ocenia działania polityczne i wojskowe Napoleona;
<i>XVIII. 2)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy powstało Księstwo Warszawskie; • rozumie przyczyny zaufania, którym Polacy obdarzyli Napoleona; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Księstwo Warszawskie na mapie; • zna postać i dokonania księcia Józefa Poniatowskiego; • rozumie cele działania Legionów Dąbrowskiego; • zna okoliczności, w których powstał Mazurek Dąbrowskiego, oraz twórcę słów tej pieśni; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny i skutki powstania Księstwa Warszawskiego; • omawia zasady sprawowania władzy w Księstwie Warszawskim; 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stosunki między Księstwem Warszawskim a Francją; • przedstawia wpływ Napoleona na Europę; 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawę Napoleona wobec Polaków

Kryteria oceniania z historii dla klasy 7 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś” (edycja 2023-2025)

Wymagania na poszczególne oceny

Odniesienie do podstawy programowej	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący

XIX-1	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty obrad kongresu wiedeńskiego; - potrafi wymienić najważniejsze postanowienia kongresu; - zna członków Świętego Przymierza 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: legitymizm, równowaga sił, restauracja, liberalizm, konserwatyzm; - zna postanowienia kongresu odnośnie do ziem polskich; - rozumie określenie „tańczący kongres” 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego i powołania Świętego Przymierza; - rozumie znaczenie postanowień kongresu wiedeńskiego dla sytuacji Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje okres napoleoński i epokę restauracji; - wskazuje rolę Świętego Przymierza dla utrzymania porządku w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że kongres wiedeński był triumfem konserwatyizmu
XIX-2	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne wynalazki XIX w.; - rozumie pojęcia: skok demograficzny, fabryka, rewolucja przemysłowa; - wskazuje najszybciej rozwijające się dziedziny gospodarki w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rozwój gospodarczy i demograficzny przełomu XVIII i XIX w.; - wskazuje kraje, w których następował najszybszy rozwój gospodarczy; - ocenia wpływ wynalazków na życie codzienne 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje czynniki, które doprowadziły do wzrostu demograficznego; - wymienia przyczyny powstawania fabryk; - dostrzega skutki rozwoju komunikacji; - wskazuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków uprzemysłowienia dla środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie wprowadzania maszyn dla rozwoju gospodarczego i demograficznego; - porównuje gospodarkę europejską XVIII i XIX w.; - omawia znaczenie rewolucji przemysłowej dla pozycji i rozwoju wybranych państw 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje długofalowe skutki rewolucji przemysłowej; - dostrzega współczesne konsekwencje powstania potęg przemysłowych na przełomie XIX i XX w.
XX-1	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie, Galicja, autonomia, monarchia konstytucyjna; - opisuje antypolskie działania cara Mikołaja I; 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuację polityczną Królestwa Polskiego; - wskazuje największe wady konstytucji Królestwa Polskiego - przedstawia dokonania Królestwa w zakresie gospodarki i edukacji oraz w dziedzinie kultury 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje autonomię Królestwa Polskiego; - opisuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; - rozumie przyczyny ukształtowania się opozycji w Królestwie Polskim; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie oświaty, kultury i gospodarki dla utrzymania polskości w zaborze rosyjskim; - rozumie różnice między celami politycznymi różnych nurtów opozycji w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje i analizuje różne postawy Polaków w zaborze rosyjskim, potrafi podać ich genezę
XX- 2	<ul style="list-style-type: none"> - zna cele walki powstańców; - rozumie pojęcia: noc listopadowa; - przedstawia okoliczności wybuchu powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kim był Piotr Wysocki; - wie, kiedy wybuchło i kiedy upadło powstanie; - zna rezultat zmagañ powstańczych 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przyczyny powstania; - rozróżnia postawy poszczególnych grup polskiego społeczeństwa wobec wybuchu powstania; - charakteryzuje różne 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje międzynarodowe uwarunkowania wybuchu powstania; - analizuje stosunek Chłopickiego do powstania i rozumie wpływ poglądów dyktatora na podjęte przez 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia

			postawy polskich polityków; wobec powstania i kwestii uwłaszczenia chłopów;	niego decyzje; – wyjaśnia przyczyny upadku powstania;	
XX-3	- rozumie pojęcie: germanizacja, autonomia, uwłaszczenie chłopów	– rozumie przyczyny niezadowolenia Polaków z sytuacji panującej w Królestwie Polskim; - dostrzega różnice w położeniu Polaków w trzech zaborach;	- charakteryzuje różne postawy polskich polityków wobec powstania i kwestii uwłaszczenia chłopów; - opisuje funkcjonowanie Rzeczypospolitej Krakowskiej – podaje przyczyny powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej	- wyjaśnia różnice w sytuacji Polaków żyjących pod trzema zaborami; - omawia organizację ziem polskich pod panowaniem Prus i Austrii	– ocenia stosunek władz carskich do mieszkańców zaboru pruskiego i austriackiego
XX-4	– rozumie pojęcie emigracji; – wskazuje na mapie państwa, do których udali się polscy uchodźcy po powstaniu listopadowym	– wymienia twórców kultury polskiej na emigracji; – rozumie, dlaczego największa liczba emigrantów osiadła we Francji	– wymienia przyczyny ukształtowania się Wielkiej Emigracji; - rozumie związki między sytuacją ziem polskich pod zaborami a tematyką literatury polskiej w I połowie XIX w.	– rozumie zróżnicowane podejście rządów i społeczeństw krajów Europy do polskich emigrantów; – porównuje poglądy polskich emigrantów (dostrzega i wskazuje różnice)	– przedstawia życie i działalność Fryderyka Chopina na emigracji; - analizuje dlaczego niektóre dzieła polskiej kultury mogły zostać upublicznione jedynie na emigracji, a nie w kraju pod zaborami
XXI- 1	– wyjaśnia pojęcia: branka, wojna partyzancka; – wie, kiedy wybuchło powstanie styczniowe;	– opisuje formy walki powstańczej; – wskazuje na mapie tereny ogarnięte działaniami zbrojnymi w czasie powstania	– wyjaśnia genezę i znaczenie branki; - rozumie złożoność przyczyn wybuchu powstania styczniowego	– omawia skutki powstania styczniowego; - porównuje walki z okresu dwóch powstań listopadowego i styczniowego	– ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego, – ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego
XXI- 2	- opisuje położenie Polaków w zaborze rosyjskim przed powstaniem styczniowym; – rozumie pojęcia: manifestacja, Biali,	– wie, na czym polegała tzw. odwilż posewastopolska; – opisuje przebieg manifestacji patriotycznych; – zna postać Aleksandra	– wie, kiedy rozgrywała się wojna krymska; – wyjaśnia cele manifestacji patriotycznych; – przedstawia politykę	- opisuje przebieg powstania z uwzględnieniem specyfiki działań zbrojnych; - charakteryzuje działania powstańcze, w tym we własnym	- rozumie wpływ stosunków międzynarodowych na sytuację Królestwa Polskiego

	Czerwoni	Wielopolskiego; – przedstawia programy Białych i Czerwonych	Aleksandra Wielopolskiego	regionie	
XXI- 3	- zna sytuację chłopów przed wybuchem powstania styczniowego	– wie, w jaki sposób rząd powstańczy próbował zachęcić chłopów do poparcia powstania; - rozumie z czego wynikał bierny stosunek chłopów do powstania	- opisuje dekret rządu powstańczego o uwłaszczeniu chłopów	- przedstawia problem chłopski w czasie powstania i sposoby jego rozwiązania, - porównuje uwłaszczenie chłopów w zaborze z ich uwłaszczeniem w pozostałych zaborach	- wskazuje różnice między reformami uwłaszczeniowymi przeprowadzonymi w zaborach pruskim, austriackim i rosyjskim
XXI -4	– zna pojęcie katorgi; – wymienia główne represje rosyjskie stosowane wobec Polaków po upadku powstania styczniowego	– przedstawia represje carskie wobec Królestwa Polskiego po powstaniu styczniowym	– podaje przyczyny i skutki carskich represji wobec Polaków; – podaje przyczyny klęski powstania styczniowego	– opisuje politykę władz zaborczych wobec społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim i pruskim; – omawia reakcję Polaków na działania władz Rosji i Prus	- uzasadnia carską politykę wobec Polaków po powstaniu
XXII-1	- rozumie pojęcie: zjednoczenie ; – rozumie dążenie Włoch i Niemcy dążyli do zjednoczenia	- wymienia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla kontynentu europejskiego;	- przedstawia sytuację polityczną Włoch i Niemiec zjednoczeniu tych państw	- opisuje rolę Giuseppe Garibaldi w procesie zjednoczenia Włoch i Ottona von Bismarcka w procesie zjednoczenia Niemiec; - wyjaśnia przyczyny niechętnego stosunku Francji do procesu zjednoczenia Niemiec	– dostrzega podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec
XXII-2	– wskazuje na mapie obszar USA w XIX w.; – rozumie znaczenie pojęć: abolicja, secesja, wojna secesyjna, segregacja rasowa; – zna postać Abrahama	– rozumie pojęcia: abolicja, secesja, wojna secesyjna, segregacja rasowa; - wskazuje na mapie Północ i Południe USA oraz opisuje różnice pomiędzy tymi obszarami;	– wskazuje przyczyny różnic między Południem a Północą USA; – podaje przyczyny i skutki wybuchu wojny secesyjnej;	– uzasadnia wpływ wojny secesyjnej na rozwój USA; – wyjaśnia, dlaczego pod koniec XIX w. USA stały się mocarstwem	– wskazuje trwające do dziś konsekwencje amerykańskiego niewolnictwa oraz wojny secesyjnej

	Lincolna; – wie, kto wygrał wojnę secesyjną	– wie, kiedy rozgrywała się wojna secesyjna			
XXII-3	– zna pojęcie kolonializmu; – wymienia mocarstwa kolonialne;	– wskazuje na mapie obszary, które były w XIX w. obiektem ekspansji kolonialnej; – opisuje politykę kolonizatorów wobec ludności kolonizowanych obszarów	– uzasadnia europejski wyścig o kolonie; – podaje przyczyny i skutki kolonializmu; – uzasadnia, że Wielka Brytania była mocarstwem kolonialnym; – opisuje politykę USA na obszarze Chin	– analizuje pozytywne i negatywne skutki kolonializmu; – uzasadnia przyczyny, dla których Niemcy późno włączyły się w wyścig o kolonie;	– rozumie i analizuje konsekwencje wyścigu o zdobycie jak najcenniejszych obszarów kolonialnych
XXII-4	- wie, co oznacza określenie „piękna epoka”; – zna wynalazki, które uczyniły kulturę masową; – wymienia grupy, które walczyły o swoje prawa;	opisuje życie codzienne w „pięknej epoce”; – wymienia dziedziny życia społecznego, które rozwinęły się na przełomie XIX i XX w.; – rozpoznaje dzieła reprezentujące secesję i impresjonizm	– opisuje cechy charakterystyczne dzieł impresjonistycznych i secesyjnych; – przedstawić nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe	- dostrzega wpływ przemian polityczno-gospodarczych na tematykę dzieł literackich; – analizuje wpływ rozwoju kina, fotografii i prasy na kształtowanie się nowych poglądów, wymianę myśli	– wskazuje źródła przemian obyczajowych
XXIII-1	– rozumie pojęcia: rusyfikacja, germanizacja, autonomia	– wymienia przejawy rusyfikacji i germanizacji w dziedzinach kultury, gospodarki i struktur społecznych; – opisuje niemiecką kolonizację w zaborze pruskim; – wskazuje przejawy autonomii galicyjskiej w różnych dziedzinach	– opisuje funkcjonowanie szkolnictwa zaboru rosyjskiego i pruskiego; – scharakteryzuje program polskiego pozytywizmu; – opowiada o wpływie autonomii na szkolnictwo i kulturę, gospodarkę i życie polityczne w Galicji;	– rozumie znaczenie rusyfikacji i germanizacji dla zmian zachodzących w kulturze polskiej i polskim społeczeństwie; – wskazuje polityczne aspekty wprowadzenia autonomii w Galicji;	- porównuje sytuację Polaków w zaborze pruskim, rosyjskim i austriackim w dziedzinach gospodarki i kultury;
XXIII-2	– rozumie pojęcia: strajk szkolny, Uniwersytet Latający;	– przedstawia formy oporu Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji;	– opisuje funkcjonowanie szkolnictwa zaboru rosyjskiego w okresie	– dostrzega zależność postaw społeczeństwa polskiego wobec zaborców od polityki	– ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji;

	<ul style="list-style-type: none"> – wie, gdzie wybuchł najsłynniejszy strajk szkolny w zaborze pruskim; – zna postacie: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje walkę w obronie języka polskiego w zaborze pruskim; – rozumie pojęcia: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, ruch spółdzielczy, trójlojalizm 	<ul style="list-style-type: none"> – nasilonej rusyfikacji; – przedstawia rolę Kościoła katolickiego w walce z germanizacją; 	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzonej przez dane państwo zaborcze 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego
XXIII-3	<ul style="list-style-type: none"> - wie, co to jest nowoczesna świadomość narodowa Polaków; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków; 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny ukształtowania się nowoczesnej świadomości Polaków; – przedstawia poglądy najważniejszych przywódców polskich partii, ze szczególnym uwzględnieniem stosunku do dążeń niepodległościowych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia na czym polegało kształtowanie się nowoczesnej świadomości Polaków – potrafi wskazać specyfikę polskich ruchów politycznych na tle światowym; – wskazuje dzisiejsze polskie partie polityczne, które odwołują się do tradycji ugrupowań powstałych na przełomie XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje genezę poszczególnych polskich nurtów politycznych i dostrzega ich powiązania z tendencjami ogólnoswiatowymi
XXIII-4	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne nurty polityczne na ziemiach polskich; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze partie polityczne działające na ziemiach polskich i przedstawia główne punkty ich programów; - zna poglądy socjalistów i narodowców, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny powstawania partii o charakterze narodowym, ludowym i socjalistycznym; - przedstawia formy działalności polskich partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega różnice programowe wewnątrz polskiego ruchu socjalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami; – ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.
XXIII-5	<ul style="list-style-type: none"> – zna określenie „krwawa niedziela”; – wymienia miasta zaboru rosyjskiego, w których w 1905 r. dochodziło do demonstracji 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: 1905 r.; – rozumie pojęcie: strajk generalny; – podaje formy walki o swobody w Rosji oraz na ziemiach polskich pod zaborem rosyjskim; – opisuje strajki w Łodzi 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przyczyny wystąpień w Rosji i na ziemiach zaboru rosyjskiego; – wskazuje skutki rewolucji dla Rosji i zaboru rosyjskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia związek między rewolucją 1905 r. w Rosji a rewolucją na ziemiach polskich, dostrzega powiązania; – wskazuje różne cele uczestników rewolucji i tłumaczy różnice pomiędzy nimi 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić i ocenić dokonania Polaków w ostatnich latach zaborów

XXIV-1	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kiedy wybuchła I wojna światowa; - wymienia kraje walczące w I wojnie światowej i wskazuje je na mapie; 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje bezpośrednią przyczynę wybuchu wojny; - zna postać arcyksięcia Franciszka Ferdynanda i wie, gdzie dokonano na niego zamachu - wymienia najważniejsze bitwy I wojny światowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze bitwy I wojny światowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec konsekwencje wojny wynikające z typu prowadzonych działań zbrojnych 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny klęski państw centralnych, wskazuje czynniki militarne, gospodarcze i demograficzne
XXIV-2	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: wojny pozycyjne i wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wojnę pozycyjną i manewrową; - wie, co to były okopy, zasieki i ziemia niczyja 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia bitwy, w których po raz pierwszy użyto gazów bojowych i czołgów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę USA w pokonaniu państw centralnych 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie klęski państw centralnych dla sprawy polskiej
XXIV-3	<ul style="list-style-type: none"> - zna nowe rodzaje broni zastosowane w czasie I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nowe rodzaje broni zastosowane w czasie I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia działanie nowinek technicznych w walkach na lądzie, w powietrzu i na wodzie 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wpływ techniki wojennej na przebieg działań militarnych 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie zastosowania nowoczesnej techniki wojennej na przebieg i zakończenie działań wojennych
XXIV-4	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcia: rewolucja lutowa, bolszewicy, rewolucja październikowa 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Rosję; - wie, kiedy doszło do rewolucji lutowej i przewrotu bolszewickiego; - podaje cechy rządów Mikołaja II oraz rządów bolszewickich 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji; - przedstawia poglądy Włodzimierza Lenina; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji - analizuje zmiany w Rosji spowodowane rewolucją 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega wpływ jednostki na losy państw i społeczeństw na przykładzie działalności Włodzimierza Lenina
XXV-1	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia polskie formacje zbrojne biorące udział w I wojnie światowej; - zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego; - wie czym był Akt 5 listopada 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, dlaczego I wojna światowa oznaczała dla Polaków konieczność udziału w bratobójczych walkach; - opisuje działalność Legionów; - wskazuje stanowisko zaborców wobec sprawy polskiej; - omawia założenia orędzia Wilsona w sprawie polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, dlaczego państwa zaborcze próbowały pozyskać przychyłność Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie Aktu 5 listopada oraz orędzia prezydenta Wilsona dla sytuacji Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wpływ sytuacji międzynarodowej na sprawę polską w okresie I wojny światowej

XXV-2	- wie, że Polacy podejmowali działania zbrojne i dyplomatyczne dla odrodzenia swojego państwa	- przedstawia polski czyn zbrojny podczas I wojny światowej	- wyjaśnia i opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej	- scharakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej na początku i w czasie I wojny światowej	- ocenia zbrojny i dyplomatyczny wysiłek Polaków
XXVI-1	- wymienia przykłady ilustrujące wpływ wojny na życie codzienne ludzi po jej zakończeniu; - wskazuje kino, telewizję i radio, jako narzędzia kultury masowej	- omawia sytuację Francji, Anglii i USA po zakończeniu wojny; - rozumie pojęcia: katastrofizm, hiperinflacja	- omawia wpływ wielkiego kryzysu na życie codzienne, wskazuje działania podjęte przez rządy, aby je minimalizować	- wskazuje przyczyny i skutki wielkich kryzysów gospodarczych, dostrzega ich powiązanie z polityką wewnętrzną państwa	- wyjaśnia wpływ wielkiej wojny na powstawanie nowych kierunków w sztuce i rozwój kultury masowej
XXVI-2	- wie, gdzie odbyła się konferencja pokojowa; - zna, przynajmniej jedno postanowienie traktatu wersalskiego;	- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego wobec Niemiec; - wie, jakie państwa brały udział w konferencji pokojowej; - rozumie pojęcie mały traktat wersalski	- wymienia wszystkie postanowienia traktatu wersalskiego; - wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej	- dostrzega i omawia różne cele państw biorących udział w konferencji pokojowej; - wskazuje skutki podpisania i niepodpisania małego traktatu wersalskiego	- przedstawia długofalowe skutki postanowień traktatu wersalskiego
XXVI-3	- wymienia, przynajmniej 3 cechy państwa totalitarnego; - podaje, przynajmniej 2 przykłady świadczące o tym, że III Rzesza była państwem totalitarnym	- opowiada o traktowaniu obywateli przez władze ZSRS; - wyjaśnia, na czym polegał totalitarny charakter państwa sowieckiego; - rozumie pojęcia: nazizm, noc kryształowa, führer, gestapo, ustawy norymberskie	- wyjaśnia, dlaczego przeprowadzano tzw. czystki w armii i władzach ZSRS; - wskazuje znaczenie lagrów dla rozwoju przemysłu w ZSRS; - omawia sytuację polityczną i gospodarczą III Rzeszy	- analizuje wprowadzenie kultu jednostki i jego znaczenie dla utrzymania władzy w ZSRS; - porównuje państwo demokratyczne z totalitarnym	- analizuje wpływ kolektywizacji i industrializacji na życie codzienne obywateli ZSRS; - analizuje rolę propagandy w sukcesie A. Hitlera
XXVII-1	- zna okoliczności, w jakich doszło do odrodzenia państwa polskiego	- wymienia miejsca, w których kształtowały się ośrodki władz niepodległej Polski;	- zna postacie: Wincentego Witosa, Józefa Hallera, Ignacego Daszyńskiego, Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego i omawia ich wpływ na kształtowanie się polskich ośrodków władzy w 1918 r.	- omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na możliwości odzyskania niepodległości przez Polskę.	- opisuje działalność ugrupowań rywalizujących o władzę na ziemiach polskich

XXVII-2	<ul style="list-style-type: none"> – zna decyzje paryskiej konferencji pokojowej w sprawie granic Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy wybuchło powstanie wielkopolskie, powstania śląskie i zna ich rezultaty; – zna poglądy Dmowskiego i Piłsudskiego w sprawie polskich granic; – zna pojęcia: wolne miasto, plebiscyt 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i przebieg powstania wielkopolskiego; - wie, w jaki sposób Wilno znalazło się w granicach Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia stosunek państw zachodnich do granic polskich; – omówić przebieg powstań śląskich 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega konflikt interesów między oczekiwaniami Polaków dotyczącymi granic państwa polskiego a dążeniami i narodów sąsiednich
XXVII-3	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić państwa sąsiednie będące wrogami i przyjaciółmi Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kiedy wybuchła wojna polsko-bolszewicka; - zna pojęcia: Orłęta Lwowskie, Bitwa Warszawska, „cud nad Wisłą”, pokój ryski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić przyczyny i okoliczności wybuchu wojny między Polską a Rosją Radziecką 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie wojny z bolszewikami dla kształtowania się granicy wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega zagrożenia dla państwa polskiego powstałe w trakcie formowania się jego granic
XXVIII-1	<ul style="list-style-type: none"> - wie, że wojna przyniosła wiele zniszczeń 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zniszczenia, które dotknęły Polskę w okresie zborów i w czasie I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, jaki wpływ na rozwój powojennego państwa polskiego miały zniszczenia wojenne 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje skalę i skutki zniszczeń wojennych oraz dziedzictwa zaborowego 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia różnice gospodarcze, kulturowe i społeczne na ziemiach polskich w zależności od polityki zaborców
XXVIII-2	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy uchwalono konstytucję marcową; – zna nazwisko pierwszego prezydenta II RP 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne założenia konstytucji marcowej 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia trójpodział władzy w konstytucji marcowej; – wie, jak przebiegały wybory na prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje konsekwencje istnienia wielu partii i mniejszości narodowych w sejmie; – rozumie przyczyny zamordowania pierwszego prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wady i zalety sceny politycznej Polski w pierwszej połowie lat 20. XX w.
XXVIII-3	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kiedy doszło do przewrotu majowego; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna postać: Józefa Piłsudskiego i Ignacego Mościckiego; - omówić przyczyny i skutki zamachu majowego; – wymienić grupy popierające zamach majowy i sprzeciwiające 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny przewrotu majowego; – uzasadnia, dlaczego rządy w Polsce po przewrocie majowym nazywano autorytarnymi 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje przyczyny polityczne, które doprowadziły do sięgnięcia po władzę przez Józefa Piłsudskiego i jego obóz 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenić postać Marszałka Józefa Piłsudskiego i jego dokonania

		<i>się mu</i>			
<i>XXVIII-4</i>	<i>– rozumie pojęcie: sanacja;</i>	<i>– opisuje rządy sanacji;</i>	<i>– opisuje stosunek rządów sanacji do opozycji;</i>	<i>– opisać stosunek rządów sanacji do opozycji</i>	<i>– porównuje konstytucje arcową i kwietniową, analizuje przyczyny zmian w konstytucji kwietniowej</i>
<i>XXVIII-5</i>	<i>– wymienia wrogów Polski; – wskazuje kraje, które były sojusznikami Polski;</i>	<i>- zna koncepcję polityki zagranicznej J. Piłsudskiego; – wie, kiedy i z kim Polska podpisała traktaty</i>	<i>– wskazuje okoliczności podpisywania traktatów przez Polskę w okresie międzywojennym; – wie, w jakich okolicznościach Polska zajęła Zaolzie</i>	<i>- rozumie przyczyny rozwoju kultury masowej i jej znaczenie dla młodego państwa polskiego</i>	<i>– ocenia koncepcję polityki zagranicznej J. Piłsudskiego</i>
<i>XXIX-1</i>	<i>– wymienia mniejszości narodowe w Polsce; – opisuje życie codzienne na wsi i w mieście w okresie międzywojennym</i>	<i>– wskazuje na mapie rozmieszczenie mniejszości narodowych; – porównuje życie na wsi z życiem w mieście; – wymienia wyznania II Rzeczypospolitej</i>	<i>– omawia stosunki Polaków z mniejszościami narodowymi</i>	<i>– omawia politykę państwa wobec mniejszości</i>	<i>– podaje genezę konfliktów religijnych i narodowościowych w II RP</i>
<i>XXIX-2</i>	<i>– wymienia, przynajmniej 3 dokonania gospodarcze II RP; – wie, jaki port został zbudowany w okresie międzywojennym</i>	<i>– zna działania E. Kwiatkowskiego i W. Grabskiego; – rozumie pojęcia: COP, hiperinflacja, wojna celna</i>	<i>– wskazuje działania II RP, których celem było podniesienie gospodarcze kraju; – wskazuje przejawy Wielkiego Kryzysu w Polsce</i>	<i>– dostrzega wpływ Wielkiego Kryzysu na świat na polską gospodarkę; – przedstawia znaczenie COP, wojny celnej i Gdyni dla funkcjonowania polskiej gospodarki</i>	<i>– analizuje dokonania Polaków na polu nauki i techniki oraz ich znaczenie dla gospodarki i obronności kraj</i>
<i>XXIX-3</i>	<i>– wie, w jaki sposób walczono z analfabetyzmem; – wie, na czym polegał rozwój</i>	<i>– wymienia osiągnięcia Polaków na polu literatury, techniki, sportu, filmu</i>	<i>– zna nazwiska najwybitniejsza twórców dwudziestolecia</i>	<i>– rozumie przyczyny rozwoju kultury masowej i jej znaczenie dla młodego</i>	<i>– omawia osiągnięcia polskiej literatury okresu</i>

	<i>kultury masowej w Polsce międzywojennej</i>		<i>międzywojennego</i> – wymienia dziedziny, w których Polska przodowała w nauce i technice	<i>państwa polskiego</i>	<i>międzywojennego</i>
<i>XXX–1</i>	– przedstawia cele polityki Hitlera	- wymienia etapy formowania się państw osi	– zna kroki podejmowane przez władze Trzeciej Rzeszy w celu zniesienia postanowień „traktatu wersalskiego”	- charakteryzuje polską politykę wobec III Rzeszy i ZSRS, dostrzega jej międzynarodowy kontekst	– omówić relacje między Polską a Niemcami w pierwszych miesiącach 1939 r.
<i>XXX–2</i>	– zna żądania Hitlera wobec Polski	– rozumie przyczyny prowadzenia przez państwa zachodnie polityki ustępstw wobec Hitlera	- wymienia państwa, które prowadziły politykę ustępstw wobec Hitlera	– przedstawia reakcję państw zachodnich na agresję Hitlera wobec Czechosłowacji	– ocenia stanowisko rządu polskiego wobec żądań Hitlera
<i>XXX–3</i>	– wie, że w 1939r. III Rzesza wysunęła żądania w stosunku do Polski	– wie, co zawierał traktat Ribbentrop-Mołotow	– wie, co zawierał traktat Ribbentrop-Mołotow	– omawia związek między podpisaniem paktu o nieagresji między Trzecią Rzeszą i ZSRR a wybuchem II wojny światowej	- ocenia polską politykę wobec III Rzeszy i ZSRS i dostrzega jej międzynarodowy kontekst

Kryteria oceniania z historii dla klasy 8 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia z podstawy programowej	Odniesienia do podstawy programowej	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: II wojna światowa							
1. Napaść na Polskę	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowania Niemiec do wojny 2. Polski plan obrony 3. Wybuch II wojny światowej 4. Wojna obronna w 1939 r. 5. Napaść sowiecka 6. Ewakuacja polskich władz 7. Bilans wojny obronnej 	<p>XXXII.1 XXXII.2 XXXII.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna błyskawiczna (Blitzkrieg), „dziwna wojna”, internowanie – zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina</p>	<p>– identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego – wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej – podaje przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków, np. obrona poczty w Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem, obrona Helu</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, bitwa graniczna „polskie Termopile” – zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacja Warszawy (28 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939)</p>	<p>– identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga, Tadeusza Kutrzeby – przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r. – omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow – wymienia i charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski</p>	<p>– ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r. – ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.</p>

					<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski – wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi 		
2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina (1939–1941)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna zimowa 2. Agresja Niemiec na Danię i Norwegię 3. Atak III Rzeszy na Francję 4. Państwo Vichy 5. Bitwa o Anglię 6. Wojna na Bałkanach 	XXXIII.1	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię – identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles’a de Gaulle’a – wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: linia Maginota, kolaboracja – zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (IV 1940), ataku III Rzeszy na Francję (V–VI 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940) – wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy, Komitet Wolnej Francji – opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRS (VI 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (IV 1941) – przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941 – przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1940 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941
TSW – Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera 	XXXIII.1	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Enigma – zna datę: bitwy o Anglię (lato–jesień 1940) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Lew morski” – wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię (15 IX 1940) – wskazuje wynalazki 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę nalotu na Coventry (XI 1940) – identyfikuje postacie: Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Niemiec w bitwie o Anglię – ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię

			Churchilla		techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami – przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii	Zygalskiego – omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię – porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie bitwy o Anglię	
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	1. Atak niemiecki na ZSRS 2. Wielka Wojna Ojczyźniana 3. Bitwa o Moskwę 4. Przełomowe wydarzenia na froncie wschodnim 5. Losy jeńców sowieckich	XXXIII.1 XXXIII.3	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan „Barbarossa”, Wielka Wojna Ojczyźniana – zna datę agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941) – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej	– wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem – wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki	– wyjaśnia znaczenie terminu blokada Leningradu – identyfikuje postać Gieorgija Żukowa – wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r. – przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej	– zna daty: blokady Leningradu (1941–1944), bitwy o Moskwę (XI–XII 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943), bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943) – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943 – przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich	– wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS – wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie	XXXIII.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny, pacyfikacja, gwiazda	– przedstawia założenia polityki rasowej hitlerowców oraz metody jej realizacji, szczególnie wobec Żydów	– wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum),	– wyjaśnia znaczenie terminów: szmalcownicy, Babi Jar, Ponary – zna datę	– omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów

	<ul style="list-style-type: none"> 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady 6. Postawy wobec Holokaustu 		<p>Dawida, obóz zagłady – identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej</p>	<p>– omawia bilans Holokaustu</p>	<p>Generalny Plan Wschodni, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, Szoa, „Żegota”</p> <p>– charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec</p> <p>– wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu</p> <p>– wyjaśnia, jakimi sposobami ludność obszarów okupowanych przez Niemców niosła pomoc Żydom</p>	<p>konferencji w Wannsee (I 1942)</p> <p>– identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Josipa Broza-Tity</p> <p>– wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie</p> <p>– porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców</p> <p>– przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów</p>	<p>– ocenia postawy wobec Holokaustu</p>
5. Wojna poza Europą	<ul style="list-style-type: none"> 1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii i USA do wojny 4. Ofensywa japońska w Azji 	<p>XXXIII.1 XXXIII.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, konwój, Enigma, lotniskowiec, pancernik</p> <p>– zna datę ataku Japonii na USA (7 XII 1941)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, wilcze stada</p> <p>– identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Erwina Rommla</p>	<p>– wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway, oraz lokalizuje je na mapie</p> <p>– wyjaśnia</p>	<p>– zna daty: bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943)</p> <p>– identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Eisenhowera</p> <p>– wskazuje na mapie obszary opanowane przez</p>	<p>– omawia działania wojenne na morzach i oceanach</p> <p>– ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny</p> <p>– przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały podczas zmagania na morzach i oceanach</p>

					znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej	Japończyków do końca 1942 r. – przedstawia przebieg walk w Afryce – charakteryzuje ekspansję japońską w Azji	
6. Droga do zwycięstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Walki na Sycylii i we Włoszech 3. Konferencja Wielkiej Trójki 4. Otwarcie drugiego frontu w Europie 5. Koniec wojny w Europie 6. Walki na Dalekim Wschodzie 	<p>XXXIII.1 XXXIII.3 XXXIII.4</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: izolacjonizm, Karta atlantycka, Wielka Koalicja, Wielka Trójka, konferencja w Teheranie – zna daty: konferencji w Teheranie (XI–XII 1943), desantu aliantów w Normandii (VI 1944), konferencji jaltańskiej (II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta,</p>	– wyjaśnia genezę i cele Wielkiej Koalicji	– przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie i Jałcie	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend-Lease Act</i> , operacja „Market Garden”, operacja „Bagration”, taktyka żabich skoków, kamikadze – zna daty: podpisania Karty atlantyckiej (VIII 1941 r.), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944 i I 1945), zdobycia Berlina (2 V 1945) – identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Douglasa MacArthura, Bernarda Montgomery’ego – charakteryzuje	– przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej – ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii

			Winstona Churchilla, Harry'ego Trumana			założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej – charakteryzuje działania na frontach w latach 1944–1945	
Rozdział II: Polacy podczas II wojny światowej							
1. Dwie okupacje	1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS 6. Zbrodnie katyńska	XXXIV.1 XXXIV.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, sowieetyzacja, łapanka, wysiedlenia, deportacja, akcja „AB” – zna datę zbrodni katyńskiej (IV–V 1940)	– wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką, miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS – charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej	– zna datę podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939) – podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego (Palmiry, kaźń profesorów krakowskich i lwowskich, Katyń) – omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej	– wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, volkslista, gadzinówka, Akcja Specjalna „Kraaków”, „granatowa” policja, Pawiak – identyfikuje postać Hansa Franka – przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją – przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym	– porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec społeczeństwa polskiego

						Gubernatorstwie – przedstawia cele deportacji Polaków w głąb ZSRS	
2. Władze polskie na uchodźstwie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Armia Polska na Zachodzie 3. Polacy na frontach II wojny światowej 4. Relacje polsko-sowieckie 5. Armia Andersa w ZSRS 6. Sprawa katyńska 7. Śmierć generała Sikorskiego 	XXXIV.2 XXXV.1	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rząd emigracyjny, układ Sikorski–Majski, armia Andersa, sprawa katyńska</p> <p>– zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski (VII 1941)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, katastrofa gibraltarska</p> <p>– wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem na uchodźstwie</p>	<p>– omawia postanowienia układu Sikorski–Majski</p> <p>– wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, Monte Cassino, Falaise, Arnhem, Berlin, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku)</p>	<p>– zna daty: walk o Narwik (1940), walk o Tobruk (1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie</p> <p>– omawia okoliczności powstania układu Sikorski–Majski</p> <p>– opisuje</p>	<p>– omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej</p> <p>– omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej</p> <p>– przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych</p>

						okoliczności wyjścia z ZSRS armii Andersa – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej	
TSW – Kim był kapral Wojtek?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak Wojtek został żołnierzem? 2. Niedźwiedzie zadania bojowe 3. Niedźwiedź cywil 	XXXV.2	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu żołd – identyfikuje postacie: gen. Władysława Andersa, kaprala Wojtka 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności przygarnięcia niedźwiadka przez polskich żołnierzy – opisuje prace, które pomagał wykonywać niedźwiedź Wojtek 	– opisuje trasę, którą przemierzyła armia Andersa	<ul style="list-style-type: none"> – omawia powojenne losy niedźwiedzia Wojtka – tłumaczy, dlaczego niedźwiedź Wojtek nie trafił po wojnie do Polski 	
3. Polskie Państwo Podziemne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej 3. Działalność polskiego podziemia 4. Polskie Państwo Podziemne 	XXIV.4	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Armia Krajowa (AK), Szare Szeregi – zna datę powstania AK (II 1942) – identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego „Grota”, Tadeusza Komorowskiego „Bora” 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki – przedstawia strukturę Polskiego Państwa Podziemnego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), Delegatura Rządu RP na Kraj, sabotaż – wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cichociemni, dywersja, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa – zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ (XI 1939), akcji pod Arsenałem (1943), 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działalność partyzantki majora Hubala – wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją

					Armia Krajowa	zamachu na F. Kutschere (II 1944) – identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, Jana Bytnara „Rudego”, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego – wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj – wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ/AK	
TSW – Akcje polskiego ruchu oporu	1. Kedyw 2. Akcja pod Arsenalem 3. Akcja „Główki”	XXXIV.4	– wyjaśnia znaczenie terminów: sabotaż, dywersja – identyfikuje postacie: Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, Franza Kutschery	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem, zamach na F. Kutschere, Kedyw – zna daty: akcji pod Arsenalem (III 1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944)	– przedstawia przyczyny i skutki zamachu na F. Kutschere – podaje przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem – przedstawia metody działania Kedywu	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki” – zna daty: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z okupantem (1942) – identyfikuje postać Emila Fieldorfa „Nila”	– omawia przebieg akcji pod Arsenalem oraz zamachu na F. Kutschere – wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem – ocenia zaangażowanie młodych ludzi w walce z okupantem
4. Społeczeń-	4. Postawa Polaków wobec okupantów	XXXIV.1 XXXIV.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada	– identyfikuje postacie: Ireny	– wymienia znaczenie	– wyjaśnia przyczyny i opisuje	– przedstawia stosunek państw

<p>stwo polskie pod okupacją</p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. Zagłada polskich Żydów 6. Powstanie w getcie warszawskim 7. Polacy wobec Holokaustu 8. Rzeź wołyńska 	<p>XXXIV.3</p>	<p>Pomocy Żydom „Żegota”, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska – zna daty: wybuchu powstania w getcie warszawskim (IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943)</p>	<p>Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów, Witolda Pileckiego – wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego</p>	<p>terminów: szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne – identyfikuje postacie: Jana Karskiego, Stepana Bandery – omawia wysiedlenia na Zamojszczyźnie i ich skutki</p>	<p>przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego (rzeź wołyńska) na Kresach Wschodnich – charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy – opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu – opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim</p>	<p>zachodnich do Holokaustu – ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów</p>
<p>5. Akcja „Burza” i powstanie warszawskie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcja „Burza” i jej przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego 3. Wybuch powstania 4. Powstanie warszawskie 5. Skutki powstania 	<p>XXXIV.5</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: godzina „W”, plan „Burza”, zrzuć – zna daty wybuchu i upadku powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944)</p>	<p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Komorowskiego „Bora” – przedstawia założenia planu „Burza”</p>	<p>– przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Ostra Brama” – zna datę operacji „Ostra Brama” (VII 1944) – omawia okoliczności polityczne i militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie – charakteryzuje etapy przebiegu powstania</p>	<p>– opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich – omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego – ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną – ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powstania</p>

						warszawskiego	warszawskiego
6. Sprawa polska pod koniec wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska Lubelska 2. Wielka Trójka a sprawa polska 3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego 4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej 	<p>XXXV.3 XXXVII.1</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa, Manifest PKWN, Polska Lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN) – zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (VII 1944), konferencji w Jałcie (II 1945)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu proces szesnastu – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego – wymienia postanowienia konferencji w Teheranie oraz w Jałcie dotyczące Polski</p>	<p>– zna daty: rozwiązania AK (I 1945), procesu szesnastu (VI 1945), powstania TRJN (VI 1945) – omawia okoliczności i skutki powstania TRJN</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Niepodległość („NIE”) – identyfikuje postać Edwarda Osóbki-Morawskiego – przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie – opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego</p>	<p>– ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej</p>
Rozdział III: Świat po II wojnie światowej							
1. Początek zimnej wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skutki II wojny światowej 2. Konferencja w Poczdamie i procesy norymberskie 3. Powstanie ONZ 4. Ekspansja komunizmu w Europie 	<p>XXXIII.4 XXXVI.1 XXXVI.2 XXXVI.3 XXXVI.4 XXXVI.7</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, układ dwubiegunowy, Powszechna deklaracja praw człowieka, strefa okupacyjna, żelazna kurtyna, blokada</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: procesy norymberskie, plan Marshalla, doktryna Trumana – zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), konferencji poczdamskiej (VII–</p>	<p>– identyfikuje postacie: George’a Marshalla – wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie – przedstawia przyczyny powstania dwóch</p>	<p>– opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego – wyjaśnia znaczenie terminów: Karta Narodów Zjednoczonych, Rada</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie – ocenia znaczenie powstania ONZ – ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec</p>

	<ul style="list-style-type: none"> 5. Zimna wojna i doktryna Trumana 6. Kryzys berliński 7. Powstanie dwóch państw niemieckich 8. Powstanie NATO 		<p>Berlina Zachodniego, NATO, mur berliński, reparacje wojenne</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana</p> <p>– wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni</p>	<p>VIII 1945), uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948), powstania RFN i NRD (1949), powstania NATO (1949), budowy muru berlińskiego (1961)</p> <p>– przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń</p> <p>– wyjaśnia, czym była zimna wojna</p>	<p>państw niemieckich</p> <p>– wskazuje okoliczności powstania NATO</p>	<p>Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, powstanie berlińskie, cztery D: denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja</p> <p>– zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), ogłoszenia planu Marshalla (1947), przemówienia W. Churchilla w Fulton (1946), ogłoszenia doktryny Trumana (1947), blokady Berlina Zachodniego (1948-1949)</p> <p>– przedstawia polityczne skutki II wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego</p>	
TSW – Mur berliński	<ul style="list-style-type: none"> 1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni 	XXXVI.7	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu mur berliński</p> <p>– zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego</p>	<p>– identyfikuje postać Helmuta Kohla</p> <p>– wymienia przyczyny zbudowania muru</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego</p>	<p>– omawia okoliczności upadku muru berlińskiego</p> <p>– wyjaśnia</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę w komunistycznej propagandzie odgrywał mur berliński</p>

	z berlińczykami 4. Upadek muru		(VIII 1961), zjednoczenia Niemiec (1990)	berlińskiego		znaczenie terminu Checkpoint Charlie – zna datę wydarzeń przy Checkpoint Charlie (1961) – identyfikuje postacie: Johna Fitzgeralda Kennedy’ego, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa – opisuje, jak budowano mur berliński	– wyjaśnia, w jaki sposób międzynarodowa opinia publiczna zareagowała na budowę muru berlińskiego – ocenia znaczenie, jakie dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA – J.F. Kennedy’ego i R. Reagana
2. Za żelazną kurtyną	1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Układ Warszawski 5. Powstanie węgierskie w 1956 r. 6. Polityka odprężenia	XXXVI.4 XXXVI.5	– wyjaśnia znaczenie terminów: supermocarstwo, kraje demokracji ludowej, odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski – zna datę śmierci J. Stalina (1953)	– wyjaśnia znaczenie terminu powstanie węgierskie – zna datę powstania węgierskiego (X 1956) – identyfikuje postać Nikity Chruszczowa – omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej	– wyjaśnia znaczenie terminu Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) – wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej – omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego	– zna daty: powstania RWPG (1949), powstania Układu Warszawskiego (1955), XX Zjazdu KPZR (1956) – identyfikuje postać Imre Nagya – przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje wygłoszenia tego przemówienia – wymienia przyczyny i skutki powstania	– charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina – charakteryzuje sposób sprawowania władzy i politykę prowadzoną przez N. Chruszczowa – wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960

						węgierskiego w 1956 r. – przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r.	
3. Rozpad systemu kolonialnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna w Korei 4. Rozpad systemu kolonialnego 5. Klęska Francji w Indochinach 6. Powstanie Indii i Pakistanu 7. Upadek kolonializmu w Afryce 8. Kraje Trzeciego Świata 	<p>XXXVI.6 XXXVI.9</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna, dekolonizacja, Trzeci Świat, Rok Afryki – zna daty: wojny w Korei (1950–1953), Roku Afryki (1960) – wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu metoda biernego oporu – identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Mahatmy Gandhiego – wskazuje na mapie Koreę, Wietnam, Chiny, Indie, Pakistan – przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji</p>	<p>– omawia sposoby realizacji i skutki Wielkiego Skoku w Chinach – wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach</p>	<p>– zna datę powstania Chińskiej Republiki Ludowej (1949) – wyjaśnia znaczenie terminów: czerwona książeczka, neokolonializm – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej – opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej, szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki – opisuje skutki polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga – podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego</p>	<p>– przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei – opisuje proces dekolonizacji Indochin – charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce – charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości – omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny – ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii</p>

						– przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach	
4. Konflikt na Bliskim Wschodzie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej 	XXXVI.8	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, syjonizm</p> <p>– zna daty: powstania Izraela (1948), rewolucji islamskiej w Iranie (1979), I wojny w Zatoce Perskiej (1990)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konflikt żydowsko-palestyński, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP)</p> <p>– identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata, Ruhollaha Chomejniego</p> <p>– wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza”</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael</p>	<p>– zna daty: wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (1956), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), porozumienia z Oslo (1993)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Saddama Husajna</p> <p>– omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości</p> <p>– opisuje charakter konfliktu bliskowschodniego</p> <p>– omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki</p>	<p>– ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu</p> <p>– ocenia rolę mocarstw światowych w konflikcie bliskowschodnim</p> <p>– charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego</p>

						rewolucji islamskiej w Iranie	
5. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rywalizacja Wschód–Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rywalizacja w kosmosie 5. Rządy Breżniewa 6. Praska Wiosna 1968 r. 	XXXVI.5 XXXVI.7	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, odprężenie</p> <p>– identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Fidela Castro, Johna F. Kennedy’ego, Leonida Breżniewa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, Praska Wiosna</p> <p>– zna daty: wystania pierwszego człowieka w kosmos (1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby (1962), Praskiej Wiosny (1968)</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja (zimna wojna) między USA i ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu</p>	<p>– zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity w kosmosie (1957), lądowania na Księżycu (1969)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki Praskiej Wiosny</p>	<p>– identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Jurija Gagarina, Neila Armstronga, Aleksandra Dubčeka, Pol Pota</p> <p>– omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. I 70. XX w.</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie</p> <p>– wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji</p>	<p>– omawia wpływ ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje</p>
6. Droga ku wspólnej Europie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Demokracja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek integracji europejskiej 4. Powstanie EWG i Euratomu 5. Powstanie Unii Europejskiej 	XXXVI.12	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Unia Europejska, euro</p> <p>– zna datę powstania Unii Europejskiej w wyniku zawarcia traktatu z Maastricht (1992)</p> <p>– podaje przyczyny integracji europejskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Euratom, układ z Schengen, traktat z Maastricht</p>	<p>– zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), podpisania układu w Schengen (1985)</p> <p>– identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida de Gasperiego</p> <p>– wskazuje na mapie państwa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Europejska, Beneluks, unia celna</p> <p>– przedstawia</p>	<p>– wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG</p> <p>– omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej</p> <p>– ocenia gospodarcze</p>

			– identyfikuje postać Roberta Schumana	– zna daty: powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957)	założycielskie EWG oraz państwa należące do UE – wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie Zachodniej po II wojnie światowej	etapy tworzenia Unii Europejskiej – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej	i polityczne skutki integracji europejskiej
7. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentki 4. Prawa kobiet 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową w USA 7. Sobór watykański II 	XXXVI.13	– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja obyczajowa, ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa	– zna datę obrad soboru watykańskiego II (1962–1965) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI	– zna datę buntów studenckich we Francji (1968) – przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w. – omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki	– przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. – wymienia hasła ruchów kontestatorskich – wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA – wymienia skutki obrad soboru watykańskiego II – prezentuje poglądy ruchów walczących o prawa kobiet w XX w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich – opisuje walkę o równouprawnie-	– wyjaśnia znaczenie terminów: kontrkultura, laicyzacja, Greenpeace, Woodstock, terroryzm polityczny – omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich i pacyfistycznych – wymienia przejawy terroryzmu politycznego – ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. – ocenia znaczenie reform soboru watykańskiego II

						nie rasowe – wymienia przykłady zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70.	
Rozdział IV: Polska po II wojnie światowej							
1. Początki władzy komunistów w Polsce	1. Nowa Polska 2. Polacy wobec komunistów 3. Referendum ludowe w 1946 r. 4. Sfałszowane wybory w 1947 r. 5. Podziemie antykomunistyczne 6. Przemiany gospodarcze	XXXIII.5 XXXVII.1 XXXVII.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, przesiedlenia ludności, Polska Partia Robotnicza, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), żołnierze niezłomni (wyklęci)	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, referendum ludowe, demokracja ludowa, reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu – zna daty: referendum ludowego (1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (1947) – identyfikuje postaci: Stanisława Mikołajczyka, Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki” – wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej, kierunki powojennych	– wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Bezpieczeństwa (UB), cenzura przewencyjna, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN), bitwa o handel – identyfikuje postać Józefa Franczaka „Lalusia” – przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej – opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce	– charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania kształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej – przedstawia okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego – przedstawia realia funkcjonowania podziemia niepodległościowego – przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – przytacza metody terroru stosowane przez komunistów	– ocenia postawę żołnierzy wyklętych – ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu – podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie – omawia przebieg odbudowy Warszawy – określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu

				przesiedleń ludności na ziemiach polskich			
TSW – Jak Polacy zasiedlali Ziemie Odzyskane?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowywanie Ziem Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i> 	<p>XXXVII.1 XXXVIII.1</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, szabrownictwo</p> <p>– zna daty: początku napływu osadników na Ziemie Odzyskane (1945), akcji „Wisła” (1947)</p>	<p>– omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemiami Odzyskanymi przez Polaków</p> <p>– wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych</p>	<p>– omawia przyczyny napływu osadników na Ziemie Odzyskane</p> <p>– przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych</p>	<p>– wyjaśnia, jak propaganda komunistyczna propagowała ideę Ziem Odzyskanych</p> <p>– wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców zamieszkujących Ziemie Odzyskane</p> <p>– przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziem Odzyskanych z Polską</p> <p>– wymienia przykłady filmów o losach Ziem Odzyskanych i ich mieszkańcach</p>	<p>– ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziem Odzyskanych</p>
2. Polska w czasach stalinizmu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie PZPR 2. Przemiany gospodarczo-społeczne 3. Próba kolektywizacji rolnictwa 4. Okres stalinizmu w Polsce (1948–1956) 5. Socrealizm 6. Konstytucja 	<p>XXXVIII.1 XXXVIII.2</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), system monopartyjny, Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL), system centralnego sterowania gospodarką, Państwowe</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm</p> <p>– zna daty: powstania PZPR (1948), przyjęcia Konstytucji PRL (1952)</p> <p>– podaje założenia planu sześcioletniego</p>	<p>– zna datę planu sześcioletniego (1950–1955)</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „wyścig pracy”, przodownik pracy, kułak</p> <p>– podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie</p>	<p>– przedstawia okoliczności powstania PZPR</p> <p>– przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego</p> <p>– omawia cele propagandy komunistycznej</p>	<p>– ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu</p>

	<p>stalinowska 1952 r.</p> <p>7. Walka z Kościołem katolickim</p>		<p>Gospodarstwa Rolne – identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta</p>		<p>stalinowskim – wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej</p>	<p>w czasach stalinizmu – przedstawia założenia Konstytucji PRL z 1952 r. – opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła</p>	
<p>3. Czasy Gomułki (1956–1970)</p>	<p>1. PRL po śmierci Stalina</p> <p>2. Poznański Czerwiec</p> <p>3. Rządy Gomułki – mała stabilizacja</p> <p>4. Spór z Kościołem</p> <p>5. Marzec 1968 r.</p> <p>6. Grudzień 1970 r.</p>	<p>XXXVIII.3</p> <p>XXXIX.1</p> <p>XXXIX.2</p> <p>XXXIX.3</p> <p>XXXIX.4</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa, mała stabilizacja, obchody Tysiąclecia Chrztu Polski</p> <p>– zna daty: śmierci J. Stalina (1953), obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1966)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, kardynała Stefana Wyszyńskiego</p> <p>– prezentuje okoliczności dojścia W. Gomułki do władzy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, „polska droga do socjalizmu”, Marzec 1968 r., Grudzień 1970 r.</p> <p>– zna daty: wydarzeń poznańskich (VI 1956), polskiego Października (X 1956), wydarzeń marcowych (III 1968), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (XII 1970)</p> <p>– charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki oraz opisuje przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r.</p> <p>– omawia przejawy odwilży październikowej w Polsce</p> <p>– przedstawia przebieg obchodów milenijnych</p>	<p>– zna datę wystosowania listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965)</p> <p>– identyfikuje postać Romka Strzałkowskiego</p> <p>– omawia proces odwilży</p> <p>– charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitkiej w Polsce w 1968 r.</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>List 34</i>, <i>Zmotoryzowane</i></p>	<p>– ocenia postawę W. Gomułki wobec wydarzeń poznańskich</p> <p>– ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.</p> <p>– ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL</p> <p>– wymienia przedstawicieli polskiej szkoły filmowej</p> <p>– opisuje normalizację stosunków między Polską a Republiką Federalną Niemiec</p>

						<p>Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO)</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z Marca 1968 r. i Grudnia 1970 r.</p>	
<p>4. Polska w czasach Gierka</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Druga Polska” Edwarda Gierka 2. Życie na kredyt 3. Życie codzienne w PRL 4. Propaganda sukcesu 5. Nowelizacja konstytucji 	<p>XXXIX.2 XXXIX.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „druga Polska”, propaganda sukcesu</p> <p>– identyfikuje postać Edwarda Gierka</p> <p>– przedstawia przemiany w życiu codziennym Polaków za rządów E. Gierka</p>	<p>– wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka</p> <p>– opisuje życie codzienne w czasach PRL</p>	<p>– zna datę nowelizacji Konstytucji PRL (1976)</p> <p>– omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte bezrobocie, kino moralnego niepokoju</p> <p>– identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego, Kazimierza Górskiego, Huberta Wagnera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka nie przyniosła spodziewanych rezultatów</p> <p>– przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r.</p> <p>– przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na</p>	<p>– ocenia okres rządów E. Gierka</p>

						kształtowanie postaw Polaków	
Rozdział V: Upadek komunizmu							
1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czerwiec 1976 r. 2. Powstanie opozycji antykomunistycznej 3. Rozwój opozycji 4. Papież Polak 	<p>XXXIX.4 XXXIX.5 XXXIX.6</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Obrony Robotników (KOR) – identyfikuje postacie: Jana Pawła II, Jacka Kuronia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Czerwiec 1976 r. – zna daty: wydarzeń czerwcowych (1976), powstania KOR (1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (1979)</p>	<p>– opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r. – określa cele i opisuje działalność KOR-u – wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża na sytuację w Polsce</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: drugi obieg, Wolne Związki Zawodowe (WZZ) – identyfikuje postacie: Stanisława Pyjasa, Jana Józefa Lipskiego, Antoniego Macierewicza, Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego – przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce – charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne</p>
2. Powstanie „Solidarności”	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strajki sierpniowe w 1980 r. 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. Na drodze do konfrontacji 	<p>XXXIX.7 XXXIX.8</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, 21 postulatów „Solidarności”, NSZZ „Solidarność” – zna datę strajków</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, porozumienia sierpniowe – przedstawia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności”</p>	<p>– zna daty: powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980), zamachu na Jana Pawła II (V 1981) – identyfikuje</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją</p>

			<p>sierpniowych (VIII 1980), porozumień sierpniowych z Gdańska (31 VIII 1980)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz</p>	<p>przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r.</p>	<p>– omawia przebieg wydarzeń sierpniowych</p>	<p>postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mehmeta Alego Ağcy</p> <p>– omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności”</p> <p>– przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r.</p>	
<p>3. Stan wojenny w Polsce</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Internowanie opozycjonistów 3. Reakcja społeczeństwa 4. Ostatnie lata PRL 	<p>XL.1</p> <p>XL.2</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), internowanie</p> <p>– zna datę wprowadzenia stanu wojennego (13 XII 1981)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy, Jerzego Popiełuszki</p>	<p>– przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce</p>	<p>– charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce</p>	<p>– zna daty: pacyfikacji kopalni „Wujek” (XII 1981), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984)</p> <p>– przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego, w tym przyznanie Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie</p> <p>– charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego</p> <p>– przedstawia reakcję społeczeństwa na</p>	<p>– ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego</p>

						stan wojenny – wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	
TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Pomarańczowa Alternatywa w akcji 3. Działalność po Okrągłym Stole 	XL.2	– wyjaśnia znaczenie terminu Pomarańczowa Alternatywa	– zna daty: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy (1987–1988), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy (1990) – identyfikuje postać Waldemara Fydrycha	– wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie – wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy	– identyfikuje postać Krzysztofa Skiby – zna daty pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981) – przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy – wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy – omawia działalność Pomarańczowej Alternatywy po Okrągłym Stole	– ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu
4. Rozpad bloku wschodniego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys ZSRS 2. Ronald Reagan prezydentem USA 3. Próby reform w ZSRS 4. Jesień Ludów 5. Rozpad ZSRS 	<p>XXXVI.10</p> <p>XXXVI.11</p>	– wyjaśnia znaczenie terminu Jesień Ludów – identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa, Václava	– wyjaśnia znaczenie terminów: aksamitna rewolucja, <i>pierestrojka</i> , <i>glasnost</i> – zna daty: obalenia komunizmu w europejskich	– wyjaśnia znaczenie terminu pucz Janajewa – identyfikuje postacie: Borysa Jelcyna, Giennadija Janajewa	– zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie (1979–1989), przejęcia władzy przez Gorbaczowa	– ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu sił w polityce międzynarodowej – przedstawia rolę

			Havla	państwach bloku wschodniego (1989–1990), zjednoczenia Niemiec (1990), rozpadu ZSRS (1991)	– przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80. XX w. – wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS	(1985), puczu Janajewa (1991), rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego (1991), rozwiązania ZSRS (XII 1991) – charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej – charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego – omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie – wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego	Gorbaczowa w upadku komunizmu w państwach bloku wschodniego – wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne
5. Początek III Rzeczypospolitej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obrady Okrągłego Stołu 2. Wybory czerwcowe w 1989 r. 3. „Wasz prezydent, nasz premier” 4. Budowa III Rzeczypospolitej 	XL.3 XLI.1	– wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, wybory czerwcowe – zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989)	– wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy – zna datę powołania rządu T. Mazowieckiego (1989)	– podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu – przedstawia następstwa wyborów czerwcowych	– wyjaśnia znaczenie terminów: „gruba linia”/„gruba kreska”, ustalenia z Magdalenki – zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII	– ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce

			– identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego, Tadeusza Mazowieckiego			1989) – identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Bronisława Geremka, Krzysztofa Skubiszewskiego – omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu – przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego	
rozdział VI: Polska i świat w nowej epoce							
1. Europa po rozpadzie ZSRS	1. Europa na przełomie XX i XXI w. 2. Powrót mocarstwowych ambicji Rosji 3. Kraje postsowieckie 4. Wojna w byłej Jugosławii 5. Masakra w Srebrenicy	XXXVI.10 XXXVI.11	– wyjaśnia znaczenie terminów: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP), kraj postsowiecki – identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna, Władimira Putina	– zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999), rozpadu Jugosławii (1991–1992) – przedstawia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO	– charakteryzuje rządy W. Putina w Rosji – wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie – prezentuje skutki rozpadu Jugosławii	– zna daty: wojny w Jugosławii (1991–1995), I wojny ceczeńskiej (1994–1996), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), II wojny ceczeńskiej (1999–2009), rewolucji róż (2003), wojny o Osetię Południową (2008), Euromajdanu (2013–2014) – identyfikuje postacie:	– omawia sytuację polityczną Ukrainy i Gruzji – ocenia rolę W. Putina w przywracaniu Rosji roli mocarstwa

						<p>Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwilego, Dżochara Dudajewa</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii</p> <p>– charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie</p>	
<p>TSW – Terroryzm czeczeński</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę 	<p>XXXVI.10</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu terroryzm</p> <p>– zna datę zamachu na szkołę w Biesłanie (2004)</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego</p>	<p>– wymienia przykłady zamachów terrorystycznych organizowanych przez bojowników czeczeńskich</p>	<p>– zna daty: pierwszego ataku terrorystycznego w Rosji przeprowadzonego przez bojowników czeczeńskich (1995), zamachu w teatrze na Dubrowce (2002)</p> <p>– identyfikuje postać Szamila Basajewa</p> <p>– omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku</p> <p>– opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg</p>	<p>– ocenia postawy bojowników czeczeńskich i władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego</p> <p>– omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich</p>

						i skutki zamachu na szkołę w Biestanie – opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim	
2. Konflikty na świecie po 1989 r.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem 	<p>XXXVI.8 XXXVI.9</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, Al-Kaida – zna datę ataku na World Trade Center (11 IX 2001) – identyfikuje postacie: George’a W. Busha, Osamy bin Ladena, Saddama Husajna</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid – wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie – wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r.</p>	<p>– zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014) – identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa, Baszara al-Asada – przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w. – przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku</p>	<p>– ocenia problem terroryzmu – ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata – wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce</p>
3. Polska w latach 90. XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reformy gospodarcze 2. Społeczne koszty 	<p>XLI.1 XLI.2 XLI.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza,</p>	<p>– omawia założenia, realizację i skutki</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu „wojna na górze”</p>	<p>– ocenia przemiany polityczne i gospodarcze</p>

	<p>przemian ustrojowych</p> <p>3. Rozpad obozu solidarnościowego</p> <p>4. Sytuacja wewnętrzna Polski</p> <p>5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej</p> <p>6. Plan Balcerowicza i jego skutki</p>		<p>gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie</p> <p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego</p>	<p>pluralizm polityczny</p> <p>– zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), uchwalenia Konstytucji RP (1997), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005)</p> <p>– wymienia reformy przeprowadzone w 1999 r.</p> <p>– wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej</p>	<p>gospodarcze planu Balcerowicza</p>	<p>– zna daty: rozwiązania PZPR (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), reformy administracyjnej (1999)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Olszewskiego, Jarosława Kaczyńskiego, Ryszarda Kaczorowskiego</p> <p>– omawia koszty społeczne reform gospodarczych</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski</p> <p>– przedstawia proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego</p>	<p>w Polsce po 1989 r.</p> <p>– omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997 r.</p>
<p>4. Polska w NATO i UE</p>	<p>1. Polska polityka zagraniczna</p> <p>2. Polska w strukturach NATO</p> <p>3. Polska droga do UE</p>	<p>XLII.1</p> <p>XLII.2</p> <p>XLII.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, referendum akcesyjne, Unia Europejska</p> <p>– zna daty: przyjęcia Polski do NATO</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu referendum akcesyjne</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE</p>	<p>– wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE</p> <p>– przedstawia postawy Polaków wobec problemu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, Grupa Wyszehradzka</p> <p>– zna daty: wyjścia ostatnich wojsk</p>	<p>– ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE</p> <p>– opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem</p>

	<p>4. Polskie społeczeństwo wobec Unii</p> <p>5. Polska w walce z terroryzmem</p>		<p>(1999), wejścia Polski do UE (2004)</p>	<p>– omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO</p>	<p>integracji Polski z UE</p>	<p>rosyjskich z Polski (1993), obecności polskich żołnierzy na wojnach w Afganistanie (od 2002) i Iraku (2003–2008)</p> <p>– określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej</p> <p>– wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO</p>	<p>– wymienia korzyści, jakie przyniosły Polsce integracja z UE oraz wejście do NATO</p>
<p>5. Wyzwania współczesnego świata</p>	<p>1. Globalizacja</p> <p>2. Rewolucja informacyjna</p> <p>3. Kultura masowa i amerykańizacja</p> <p>4. Problemy demograficzne</p> <p>5. Problem migracji</p> <p>6. Przemoc zorganizowana i terroryzm</p> <p>7. Zagrożenia ekologiczne</p>	<p>XXXVI.13</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: internet, globalizacja, amerykańizacja, kultura masowa</p>	<p>– omawia zalety i wady wprowadzenia nowych środków komunikacji</p> <p>– wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja</p> <p>– opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie</p>	<p>– wskazuje cechy współczesnej kultury masowej</p> <p>– opisuje zjawisko amerykańizacji</p> <p>– prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata</p> <p>– omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska”, Dolina Krzemowa, efekt cieplarniany, arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto</p> <p>– określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we współczesnym świecie</p> <p>– wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przemoc zorganizowana</p> <p>– przedstawia</p>	<p>– omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych</p> <p>– ocenia skutki amerykańizacji kultury na świecie</p> <p>– omawia zjawisko terroryzmu islamskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010–2013</p> <p>– przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów</p>

						<p>działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie</p> <p>– wymienia problemy demograficzne współczesnego świata</p> <p>– wskazuje najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata</p>	<p>demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie</p> <p>– przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata</p>
--	--	--	--	--	--	---	--

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ DLA UCZNIÓW O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH :

Nauczyciel zobowiązany jest do zapoznania się z zaleceniami poradni psychologiczno – pedagogicznej, a następnie powinien tak poprowadzić proces dydaktyczny, aby uczeń rozwijał się i realizował wszystkie zagadnienia przewidziane programem nauczania. Przyczyny szczególnych potrzeb edukacyjnych: dysgrafia, dysortografia, dysleksja, dyskalkulia, nadpobudliwość psychoruchowa, nieuwaga, wolne tempo pracy i inne.

1. Uczniowie posiadający orzeczenie Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej dotyczące kształcenia specjalnego realizują program nauczania danej klasy dostosowany do potrzeb i możliwości ucznia, ograniczony do treści zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.
2. Uczniowie posiadający orzeczenie Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej lub wskazanie zespołu ds. wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych zalecające dostosowanie wymagań do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia realizują program nauczania danej klasy dostosowany do potrzeb i możliwości ucznia, ograniczony do treści zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.
3. Wobec uczniów, którzy posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, opinię Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej lub wskazanie zespołu ds. wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych zalecające dostosowanie wymagań do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia, nauczyciele stosują metody i formy pracy dostosowane do ich możliwości oraz dostosowują wymagania edukacyjne.
4. Dostosowując wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów mających trudności w nauce, należy realizować treści zapisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego.
5. Formy możliwych dostosowań to m.in.: niewymaganie głośnego czytania przy zaburzonej technice czytania, więcej czasu na czytanie tekstów (poleceń, instrukcji), dodatkowe wyjaśnienia pozwalanie na korzystanie z książek mówionych, dzielenie materiału na mniejsze partie, wydłużenie czasu na odpowiedź, formułowanie jasnych, prostych, precyzyjnych poleceń, pytania dodatkowe, unikanie pytań problemowych, zapowiadanie odpowiedzi z wyprzedzeniem, uwzględnienie zaburzonej grafomotoryki przy ocenie prac pisemnych, zróżnicowanie zadań zadawanych do domu, poleceń w czasie lekcji zmniejszona ilość, stopień, trudność i obszerność zadań, utrwalanie materiału i przygotowywanie do prac klasowych w czasie dodatkowych konsultacji, dostosowywanie kryteriów oceniania prac pisemnych dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (dysgrafia, dysleksja), pobudzanie do pełniejszych wypowiedzi ustnych i pisemnych, rozwiązywanie zadań o różnym stopniu trudności, zadawanie dodatkowych zadań domowych, docenianie wysiłku wkładanego w naukę, akcentowanie sukcesów i drobnych osiągnięć ucznia. itp.
6. Dostosowania możliwe na sprawdzianach i kartkówkach to m.in.: zróżnicowane zadania, obniżona punktacja, kryteria oceniania prac pisemnych uwzględniające specyficzne trudności w nauce, wydłużenie czasu pracy, przygotowanie w miarę możliwości sprawdzianów i kartkówek w formie testów.

7. O wyborze metod dostosowania decyduje nauczyciel ze względu na zalecenia zawarte w opiniach i orzeczeniach oraz badane kompetencje polonistyczne.

SPOSÓB INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW O PRZEDMIOTOWYM SYSTEMIE OCENIANIA

1. Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów oraz rodziców o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów i kryteriach ocen:

- uczniowie są informowani na pierwszej lekcji organizacyjnej,
- rodzice informowani są przez wychowawcę na pierwszym zebraniu,
- rodzice mogą uzyskać informację bezpośrednio u nauczyciela przedmiotu,
- informacja o Przedmiotowych Zasadach Oceniania znajduje się na stronie internetowej Szkoły.